ROK II LISTOPAD-GRUDZIEŃ Nr 11/12 (17/18)

PRZEGLĄD ZIELARSKI

MIESIĘCZNIK

ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU ZIELARSKIEGO

POD REDAKCJĄ Dr I. TUROWSKIEJ

KRAKÓW 1946

OSOBNE ODBICIA

»PRZEGLĄDU ZIELARSKIEGO«

Dotychczas ukazały się następujące odbitki z „Przeglądu Zielarskiego" i są do nabycia w Administracji:

1. Dr I. Turowska: „Zbiór kory". . . . . cena 5.— zł.
2. Inż. M. Chmielińska i inż. W. Iwańska-Pilecka: „Uprawa mięty pieprzowej", ... propagandowa „ 5.— „
3. Inż. M. Chmielińska: „Uprawa i zastosowanie tymianku właściwego . . . . „ 5.— „
4. Inż. M. Chmielińska i inż. W. Iwańska-Pilecka: „Uprawa szałwii lekarskiej . . . . „ 5.— „
5. Inż. M. Chmielińska: „Instrukcja o uprawie bertramu szarolistnego". . . . . „ 5.— „
6. Dr I. Turowska: „Uwagi ogólne o zbiorze roślin leczniczych" „ 10.— „
7. Inż. M. Chmielińska: „Zbierajmy sporysz" . . . . „ 5.— „
8. Dr I. Turowska: „Skorowidz zielarski" (w okładce) . . . . . . „ 20.— „

W Państwowym Gimnazjum Rolniczo-Zielarskim w Piekarach pod Krakowem jest do objęcia od zaraz posada **kierownika** działu zielarskiego.

Warunki do omówienia.

Zgłoszenia kierować do Zarządu Głównego Polskiego Związku Zielarskiego, Kraków, pl. Szczepański 8, IV p.

Rok II Listopad-Grudzień 1946 Nr 11/12 (17/18)

PRZEGLĄD ZIELARSKI

MIESIĘCZNIK
ORGAN POLSKIEGO ZWIĄZKU ZIELARSKIEGO
POD REDAKCJĄ Dr I. TUROWSKIEJ

Adres Redakcji i Administracji: KRAKÓW, ul. Krupnicza 16 m. 2
Wpłaty przyjmuje: PKO Konto IV—1364

DO CZYTELNIKÓW!

Numer obecny „Przeglądu Zielarskiego", jako ostatni w tym roku musi z konieczności zawierać materiały niezbędne do zamknięcia pewnych opracowań będących w związku z tematami, poruszanymi na łamach naszego pisma, bądź też wymaga tego informacyjna działalność wydawnictwa w stosunku do organizacji „Polskiego Związku Zielarskiego". Dlatego też numer „Listopad—Grudzień" przedstawia się nieco inaczej niż poprzednie, zachwiana w nim została z konieczności równowaga, którą staraliśmy się utrzymać w układzie poszczególnych działów proporcjonalnie do zagadnień, jakie przedstawiają. Pewne zaś działy w ogóle zostały pominięte.

Do tych paru słów wyjaśnienia należnych czytelnikom chcemy jeszcze dodać zawiadomienie, że od stycznia 1947 r. pismo nasze wychodzić będzie w podwojonej obiętości tj. 2 arkuszy druku miesięcznie oraz, że będzie ukazywało się co miesiąc o ile tylko warunki techniczne na to pozwolą. W związku z powiększeniem numeru będzie musiała oczywiście nastąpić zwyżka jego ceny.

Redakcja

Z Polskiego Związku Zielarskiego

I-sza ODPRAWA PRZEWODNICZĄCYCH ODDZIAŁÓW
(Zjazd delegatów oddziałów)

Wyciąg z protokołu I odprawy Prezesów Oddziałów, odbytej w Krakowie dnia 5. października 1946 r. w lokalu Izby Rolniczej, Pl. Szczepański 2.

W odprawie wzięli udział członkowie Zarządu Głównego, Przewodniczący Oddziałów: Kieleckiego, Krakowskiego, Śląsko-Dąbrowskiego, Warszawskiego oraz delegaci Oddziałów Poznańskiego i Rzeszowskiego. Obrady zaszczycili swą obecnością: Naczelnik Wydziału Produkcji Roślinnej Min. Roln. i Ref. Roln. inż. Krzyżewski, Inspektorka Zielarstwa tegoż Ministerstwa inż. A. Wysocka-Rumińska, b. Kier. Biura P. K. Z. inż. M. Chmielińska.

1. Zagajenie

Po powitaniu zebranych Prezes P. Z. Z. prof. dr M. Gatty-Kostyal wyjaśnił, że podstawą inicjatywy urządzenia okresowych odpraw Prezesów Oddziałów okazała się potrzeba bliższego osobistego kontaktu między Zarządem Głównym a Zarządami Oddziałów Związku.

2. Sprawozdania Przewodniczących Oddziałów z prac Oddziałów

Poszczególne sprawozdania odczytali Przewodniczący Oddziałów względnie delegaci. W sprawozdaniu Oddziału Warszawskiego wiceprezes S. Kwapisz zakomunikował, że konkurs na projekt suszarni rozpisany przez Oddział Warszawski został rozstrzygnięty negatywnie. W związku z powyższym faktem Zarząd Oddziału zamierza ustalić kilka typów suszarni i przedłożyć plany Zarządowi Głównemu. (Sprawozdanie Oddziału Warszawskiego ukazało się drukiem w nrze 9/10 „Przeglądu Zielarskiego").

Prezes Oddziału Śląsko-Dąbrowskiego mgr Wojciechowski podkreślił w swym sprawozdaniu, iż nadspodziewanie dobrze udało się zrealizować inicjatywę Oddziału stworzenia plantacji aptekarskich. Powstały w ten sposób 72 plantacje obejmujące powierzchnię 22 ha. Zo-

stały one prawie wszystkie zaopatrzone w nasiona przez Oddział, z którym też pozostają w stałym kontakcie. Również pozytywne rezultaty daje propaganda uprawy u osób prywatnych, natomiast starania zorganizowania upraw przy szkołach rolniczych przy ogólnym braku środków i słabej frekwencji uczniów nie dały dotychczas zadawalających wyników. Sekretarz Oddziału inż. Olesiński zaapelował do Zarządu o interwencję u władz pocztowych, by dopuściły do wywozu z Ziem Odzyskanych przesyłki ziołowe w paczkach ponad 5 kg, poza tym podkreślił potrzebę urządzenia krajalni ziół i wydobycia maszyn-krajarek znajdujących się w zabezpieczeniu Centrali Handlowej Przemysłu Chemicznego. W dyskusji nad sprawozdaniem Oddziału Śląsko-Dąbrowskiego Prezes mgr Wojciechowski dodał, iż należałoby uruchomić kilka krajalni, bo ludność jest przyzwyczajona do używania krajanego surowca[1]). Niekorzystnym jest faktem dla zielarstwa, iż Ubezpieczalnie Społeczne nie honorują recept ziołowych. Za celowe uważa mgr Wojciechowski organizowanie przy aptekach suszarń, obsługujących każda bodaj po kilka aptek. W kwestii budowy suszarń prezes P. Z. Z. prof. dr Gatty-Kostyál podniósł, że należałoby iść drogą ewolucji zaczynając od strychów przewiewnych, wypróbowanych jako doskonałe urządzenie dla suszu. Podkreślił dalej, że organizowanie suszarń zbiorowych czy indywidualnych jest w pierwszym rzędzie sprawą Oddziałów. Inż. M. Chmielińska zwróciła uwagę, że krajalni nie należy urządzać dla drobnych plantatorów i zbieraczy, są one natomiast konieczne dla większych ośrodków skupu ze względu na niebezpieczeństwo zepsucia się nagromadzonego surowca. Mgr Henoch podkreśla konieczność ustalenia przez Zarząd Główny doboru surowców, które mają być krajane w stanie świeżym, a które w suszonym, oraz według jakich norm dla poszczególnych odbiorców (apteki, przemysł, eksport). Inż. Olesiński podaje projekt, by Zarząd uzyskał w Ministerstwie Przemysłu zlecenie do podwładnych mu placówek zgłaszania do P. Z. Z. wiadomości o krajarkach będących w ich zabezpieczeniu.

Sprawozdanie Oddziału Poznańskiego przedstawiła delegatka-sekretarka ob. Janicka. Oddział Poznański zaradził brakowi kredytów apelując do firm i instytucji zainteresowanych zielarstwem o pomoc finansową. Fundusze w ten sposób uzyskane umożliwiły

---

[1] W sprawie krajarek porównaj komunikat na str. 194.

przyjęcie tymczasowej siły biurowej oraz zorganizowanie 2 kursów zielarskich (por. odnośne notatki w „Przeglądzie Zielarskim" nr 7/8 i 9/10). Współpraca Zarządu Oddziału z Inspektoratem Zielarskim W. I. R. dała bardzo pomyślne wyniki. Województwo poznańskie wysunęło się na pierwsze miejsce w zakresie upraw (pow. 125 ha na dzień 1 VII 46). (Szczegółowe sprawozdanie z działalności Oddziału Poznańskiego ukaże się w druku w następnym numerze „Przegl. Ziel."). W dyskusji nad sprawozdaniem Oddz. Poznańskiego delegat tegoż Oddziału plantator Jankowski z Kórnika wskazał najwłaściwsze sposoby udzielania kredytów plantacyjnych.

Sprawozdanie Oddziału Krakowskiego odczytała Wiceprezes inż. J. Jankowska (umieszczamy je na str. 167).

Sprawozdania: Oddziału Kieleckiego zreferowane przez Prezesa prof. Massalskiego i Oddz. Rzeszowskiego przez delegatkę sekretarkę ob. Wageman, obrazujące pracę organizacyjną tych nowopowstałych Oddziałów ukazały się drukiem w numerze 9/10 „Przegl. Ziel.".

3. Sprawy organizacyjne P. Z. Z.

W charakterystyce prac organizacyjnych P. Z. Z. Dyrektor Biura inż. Szlenk na wstępie zaznaczył, iż Związek rozszerzył swą działalność na większą część terytorium Polski mianowicie województwa: białostockie, kieleckie, krakowskie, poznańskie, pomorskie, rzeszowskie, śląsko-dąbrowskie, warszawskie. Na pozostałych terenach tj. województwa gdańskiego, lubelskiego, łódzkiego, olsztyńskiego, szczecińskiego, wrocławskiego pomimo osobistych i pisemnych kontaktów z tamtejszymi działaczami na niwie zielarskiej nie udało się dotychczas Zarządowi Głównemu zorganizować Oddziałów. Zwracamy się zatem do przedstawicieli Oddziałów przyległych, aby się wymienionymi terenami zaopiekowali i pozyskali je dla współpracy.

Do przeprowadzenia statutowo określonych celów i zadań Polskiego Związku Zielarskiego, poza Zarządem Głównym, powołane są Oddziały i jakkolwiek zdajemy sobie sprawę z napotykanych w obecnym powojennym okresie ciężkich i trudnych warunków pracy, niemniej jednak apelujemy do Przewodniczących Oddziałów o postawienie organizacji na należytym poziomie.

Z kolei inż. Szlenk przeszedł do omówienia regulaminu prac Oddziałów. Odnośnie składek zaleca się Oddziałom ściąganie na-

tychmiastowe wszystkich składek bieżących i zaległych oraz przesyłania do Centrali wykazów zgłoszonych na członków kandydatów wraz z podpisanymi przez nich deklaracjami. Zarząd Główny będzie, po zatwierdzeniu nowoprzyjętych członków, przekazywał ich legitymacje do Zarządów Oddziałów. Część składek przypadająca Zarządowi Głównemu winna być odprowadzona do kasy głównej przynajmniej raz na kwartał. Odnośnie do księgowości kierownictwo biura Zarządu Głównego podkreśla z naciskiem, iż winna ona być prowadzona w Oddziałach przejrzyście i zgodnie z obowiązującymi w tej materii przepisami. Sprawozdania kasowe oraz sprawozdania z działalności prac Oddziałów winny być nadsyłane z końcem każdego kwartału. W związku z przeciążeniem pracą Sekretariatu Zarządu Głównego Dyrektor Biura zwraca się z prośbą do Przewodniczących Oddziałów, aby zechcieli we własnym zarządzie zorganizować poradnictwo fachowe zielarskie oraz zaopatrzyli się w biblioteki, zielniki, eksponaty, wreszcie podjęli opracowanie statystyki z działu zielarskiego dla swych okręgów.

Sprawa budowy suszarń. Dyrektor Biura zawiadamia, że Ministerstwo Roln. i Ref. Roln. przyznało P. Z. Z. bezzwrotny kredyt na budowę suszarń w terenie (o rozdziale p. niżej). Zarządy Oddziałów winny bezwarunkowo dopilnować racjonalności zużycia przyznanych lub mających nadejść kredytów. Zdaniem Zarządu Głównego winny być one w jakiś sposób, zależnie od miejscowych warunków, zabezpieczone. Jakkolwiek bowiem są przyznane jako subwencje bezzwrotne, niemniej jednak Oddziały winny przy udzielaniu zasiłku kredytobiorcom zastrzec sobie zwrot ich po pewnym czasie w całości lub częściowo, a w ten sposób odzyskane sumy obrócić na dalszą budowę nowych suszarń w swoim terenie.

Dyrektor inż. Szlenk poruszył następnie sprawę organizującego się Gimnazjum Rolniczo-Zielarskiego w Piekarach pod Krakowem i prosił przedstawiciela „Społem" Dyrektora Kwapisza oraz poszczególnych Prezesów o zainteresowanie się wymienioną placówką i kierowanie do niej kandydatów.

Rozdział przydziałów. W kwestii przydziałów dla pracowników P. Z. Z. podał inż. Szlenk do wiadomości, iż uzyskane przydziały są bardzo skromne i nie dałoby się nimi obsłużyć wszystkich pracowników P. Z. Z. Zarząd Główny uchwalił, że przydziały

zostaną podzielone na 9 części, po czym w wyniku losowania rozesłane za zaliczeniem pocztowym do poszczególnych Oddziałów.

Odnośnie materiałów budowlanych i opałowych Zarządy Oddziałów winny we własnym interesie jaknajszybciej złożyć konkretne zapotrzebowanie na rok bieżący i przyszły. Uzyskane w ten sposób dane Zarząd Główny przedstawi Ministerstwu Rolnictwa i Ref. Roln.

Na zakończenie Dyrektor Biura zaapelował do Przedstawicieli Oddziałów, by w pracy swej nawiązali lub pogłębili już istniejące kontakty z wszystkimi organizacjami i placówkami zainteresowanymi w zielarstwie.

ROZDZIAŁ KREDYTÓW NA SUSZARNIE

Kredyty na budowę suszarń udzielone przez Min. Roln. i R. R. z Funduszu Inwestycyjnego zostały przez Zarząd Główny na podstawie wniesionych wniosków w następujący sposób rozdzielone:

Z pierwszej transzy:

60.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Poznaniu na budowę suszarni przy szkole powszechnej w Żninie; przy domu Starców w Pęchowie, p. Kramsk, pow. Konin; przy Liceum rolniczym w Środzie; przy plantacji ob. Strażewicza Czesława, p. Pobiedziska, pow. Poznań; przy plantacji ob. Leona Chochlewa, Kocanowo, p. Pobiedziska, pow. Poznań.

60.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Białymstoku na budowę suszarni zbiorowej przy Gimnazjum Gospodarstwa Wiejskiego w Kupiskach, pow. Łomża, gm. Kupiski.

60.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Krakowie na budowę suszarni przy szkole rolniczej w Moszczanicy, pow. Żywiec.

20.000 zł — Zakład Botaniki Farmaceutycznej U. J. na budowę suszarni (stojaków) do prac badawczych.

Z drugiej transzy:

70.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Białymstoku na budowę tej samej suszarni.

70.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Bydgoszczy.

60.000 zł — Oddział Pol. Zw. Zielarskiego w Kielcach na budowę suszarni przy szkole powszechnej w Przezwodach.

DELEGATURA

Zarządu Głównego Polskiego Związku Zielarskiego w Warszawie

Zarząd Główny Polskiego Związku Zielarskiego w Krakowie, powołał w Warszawie swą Delegaturę.

Głównym celem Delegatury jest utrzymywanie kontaktów między Zarządem Gł. P. Z. Z. a resortami rządowymi.

Delegatem jest ob. Bigoszt Henryk, zastępcą ob. Wieczorkiewicz Mieczysław, doradcą prawn. ob. Hopfer Jerzy radca prawn. Min. Zdrowia.

Z życia Oddziałów P. Z. Z.

SPRAWOZDANIE

z działalności **Oddziału Krakowskiego** P. Z. Z. za czas od lutego do 1. X. 1946 r.

Oddział powstał w lutym br. W skład Zarządu weszli: mgr Henoch, inż. J. Jankowska i inż. Zajączkowski. Liczba członków Oddziału wynosi obecnie 105 w tym instytucji 7.

Na wiosnę 1946 r. nawiązano kontakt z wszystkimi szkołami rolniczymi na terenie województwa. Celem tego było rozwinięcie akcji zbioru ze stanu dzikiego i zorganizowanie plantacji przy szkołach rolniczych. Z powodu trudności z jakimi walczą wymienione szkoły, tylko nieliczne podjęły się prowadzenia plantacji. Najważniejsze tego rodzaju uruchomione placówki to plantacja przy Gimnazjum Rolniczo-Zielarskim w Piekarach (pow. 0,5 ha), mająca wszelkie widoki dalszego rozwoju oraz plantacja Gimnazjum Rolniczego w Moszczanicy, pow. Żywiec. Zarząd Oddziału Krakowskiego pośredniczył w zawarciu umowy plantacyjnej między Dyrekcją wymienionego gimnazjum a firmą „Plantago” w Żywcu, celem zaprowadzenia 10 ha plantacji szkolnej.

Oddział Krakowski subwencje na suszarnie rozdzielił przeznaczając 60.000.— zł na suszarnię w Moszczanicy a 20.000.— zł dla Zakładu Botaniki Farmaceutycznej U. J. na budowę stojaków suszarniowych dla prac badawczych.

Powierzchnia plantacji roślin leczniczych na terenie woj. krakowskiego wynosi niecałe 10 ha a mianowicie: 1 ha na terenie Ogrodu Botanicznego U. J., 1 ha w majątku doświadczalnym Puławskiego N. I. G. W. w Trzebienicy, 0,5 ha w Piekarach (jak wyżej), 0,5 ha w majątku doświadczalnym U. J. w Chełmie, 0,5 ha w Bieńkówce pow. Wadowice itd.

W zakładaniu plantacji napotykano na znaczne trudności z powodu braku nasion, jak również z powodu małego zainteresowania zielarstwem na terenie woj. krakowskiego.

W wyniku akcji Oddziału założono szereg kół zbieraczy roślin leczniczych.

LISTA CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU ZIELARSKIEGO

Stan z dn. 1. XI. 1946

(Lista została sporządzona na podstawie spisów użyczonych Redakcji przez Biuro Zarz. Głównego a opracowanych na podstawie deklaracji członkowskich)

Oddział Białostocki

1. Dzieszko Włodzimierz, Białystok, ul. Piasta 146/4.
2. Borysowicz Krystyna, Białystok, ul. Starobojarska 15/2.
3. Wroczyński Zygmunt, Białystok, ul. Staszyca 60/1.
4. Płaczkowska Raisa, Białystok, ul. Staszyca 9/2.
5. Wiszniewski Jan, Białystok, ul. Knyszyńska 10.
6. Czarnecki Mikołaj, Białystok, ul. Poludowa 10.
7. Zubulewicz Julia, Białystok ul. Jagiellońska 2.
8. Kowalewski Władysław, Bielsko Podlaskie, Ogrodowa 18.
9. Dubicka Leonarda, Białystok, ul. Słonimska 5.
10. Beker Maria Białystok ul. Piasta 114,
11. Kulczyńska Maria, Hajnówka, Szkoła nr 1.
12. Korywa Halina, Białystok, ul. Knyszyńska 10.
13. Strzałkowski Piotr, Białystok, ul. Poprzeczna 3/3.
14. Bej Anna, Sokółka, uł. 11 Listopada 14.
15. Hamulecka Sabina, Sokółka, Pow. Biuro Rolne.
16. Iwaszkiewicz Michał, Białystok uł. Knyszyńska 10.
17. Zdaniak Stanisław, Białystok
18. Sasim Jan, Białystok. ul. Piasta 114,
19. Borkowska Nadzieja, Białystok. ul. Włościańska 1,
20. „Społem“ Białystok.

21. Tymowska Irena, Kielce, ul. Mickiewicza 12.
22. Jagmin Maria, Radom, ul. Żeromskiego 19/5.
23. Stachnik Maria, Szczekociny, pow. Włoszczowa.
24. Orkisz Franciszek, Kielce, ul. Kościuszki 8.
25. Zagział Mieczysław, Częstochowa-Stradom, ul. Królewska 50.
26. Bilski Bolesław, p. Gowarczów, pow. Końskie.
27. Kędracki Stefan, Kazimierza Wielka, pow. Pińczów.
28. Tarczyński Stanisław, Kielce, ul. Słowackiego 32.
29. Kognowicka Zofia, Kielce, ul. Sienkiewicza 36/4.
30. Ruprecht, Częstochowa, ul. Narutowicza 170, Apteka.
31. Lembke Karol, Częstochowa, ul. Towiańskiego 1, Apteka.
32. Monikowski Z., Częstochowa, I-sza Aleja 14, Apteka.
33. Kozerski, Częstochowa, II-ga Aleja, Apteka.
34. Otrębski Józef, Częstochowa, ul. Wieluńska 18, Apteka.
35. Włosiński A., Częstochowa, ul. 7 Kamienic 27, Apteka.
36. Zagórski Jan, Częstochowa. Al. Wolności 68, Apteka.
37. Sikora Władyslaw, Częstochowa, ul. Śląska 4, Apteka.
38. Szostakiewicz Z., Częstochowa, pl. Daszyńskiego 6, Apteka.
39. Dąbrowski Roman, Pińczów, ul. Buska 15
40. Sikorska Jadwiga, Kielce, ul. Piotrowska 56, Apteka.
41. Swiestowski Edmund, Opatów Kielecki, Rynek 4, Apteka.
42. Dyrekcja Lasów Państw., Radom.
43. Massalski Edmund, Kielce.
44. Wójcik Piotr, Żurawica, p. Sandomierz.
45. Kukulski Feliks, Częstochowa, III Aleja 79.
46. Osiński Wincenty, Łysak, gm. Raszów, p. Jędrzejów.
47. Bogacka Irena, Kielce, ul. Słowackiego 9/3.
48. Spółdzielnia „Las", Oddział Kielce.
49. Walaszczyk Stefan, Częstochowa, ul. Dębińskiego 32/34.
50. Sowiński Jerzy, Oblęgorek, p. Kielce.
51. Zagział Jakub, Częstochowa, ul. Poniatowskiego 55.
52. Pastecki T., Radom, ul. Traugutta 40, Apteka.
53. Tomaszewska Stanisława, Kielce, ul. Czarnowska 18.
54. Lejdo Kazimierz, Kielce, ul. Focha 34.
55. Wawrzycki Bronisław, Kielce. ul. Zagórska 108.
56. Błaszczakiewicz Romuald, Kielce, ul. P. O. W. 7, II p.
57. Luchara Władysław, wieś Łabiec, p. Pacanów, pow. Stopnica.
58. Marzec Władysław, Szczekociny, Apteka, pow. Włoszczowa.
59. Krewalski Stanisław, Szydłowice k/Radomia, pl. 3-go Maja.
60. Kurkowski Wacław, Kielce, pl. Piłsudskiego 11, Apteka.
61. Kocznorowski Edmund, Kunów k/Wierzbnika.
62. Wardzichowski Edward, Nowy Korczyn, Apteka, pow. stopnicki.
63. Bautsch Rudolf, Białobrzegi k/Radomska, ul. Krakowska 22.
64. Jeżowski Feliks, Zawichost, pow. Sandomierz, Apteka.

65. Dąbrowski Lucjan, Skarżysko Kamienna, Piłsudskiego 15, Apteka.
66. Romanowicz, Klimontów Sandomierski, Apteka.
67. Szulakowski Jan, Działoszyce, pow. Pińczów.
68. Leszczyński Józef, Opatowiec, pow. Pińczów, Apteka.
69. Rodziewicz Wiktor, Wierzbica k/Radomia, Apteka.
70. Dutkiewicz Maria, Pionki, ul. Kolejowa 50, Apteka.
71. Nowak Józef, Lelów, Apteka.
72. Górbiel Stefan, Suchedniów, pow. Kielce, Apteka.
73. Nedpodkiewicz Stanisław, Lipsko n/Wisłą, Apteka, pow. Starachowice.
74. Wawrzyniak Bronisław, Pacanów, woj. kieleckie.
75. Pianko Jan, Skarżysko-Kamienna, ul. Limanowskiego 23.
76. Karawan Włodzimierz, wieś Szawnica, gm. Jadów, pow. Radzyn.
77. Różycki Stanisław, Klemencice, p. Wodzisław, pow. Jędrzejów.
78. Saska Zofia, Ostrowiec Kielecki, Rynek 22.
79. Tumiłowicz Helena, Radom, ul. Zbrowskiego 68/70.
80. Firkowski Feliks, Bodzentyn, Apteka.

Oddział Krakowski

81. Szafer Władysław, Kraków, ul. Kopernika 27.
82. Gatty-Kostyal Marek, Kraków, ul. Łobzowska 59/3.
83. Ziobrowski Stefan, Kraków, pl. Szczepański 2.
84. Turowska Irena, Kraków, ul. Jabłonowskich 16.
85. Mikułowski Jan, Kraków, ul. Krupnicza 8.
86. Szlenk Franciszek, Kraków, ul. Zielona 20.
87. Henoch Jan, Kraków, ul. Zwierzyniecka 7.
88. Bąkowski Zdzisław, Kraków, ul. Kazimierza Wielkiego 45.
89. Wołoszyńska Jadwiga, Kraków, ul. Dietla 103/6.
90. Szmydt Jadwiga, Kraków, ul. Piłsudskiego 28/4.
91. Korohoda Jerzy, Kraków, ul. Dietla 9.
92. Listowski Anatol, Kraków, ul. Łobzowska 24.
93. Krowczyński Stanisław, Kraków, Rynek Główny 13.
94. Tomaszkiewicz Teodor, Kraków, ul. Floriańska 30.
95. Jankowska Jadwiga, Kraków—Czyżyny.
96. Ciszewska Maria, Kraków, ul. Krowoderska 36/3.
97. Zajączkowski Aleksander, Kraków, ul. Ks. Skorupki 6/10.
98. Jakubiec Alojzy, Zadziele, pow. Żywiec.
99. Brzezicki Filip, Kraków, ul. Grodzka 32/22.
100. Bernal Józef, Kraków, ul. Smoleńska 22/1.
101. Goszczyński Stanisław, Pietrzejowice k/Kocmyrzowa.
102. Gęsikowski Bogdan, Kraków, ul. Blich 4/2.
103. Brągiel Julian, Zakopane, ul. Krupówki 71.
104. Adamczyk Henryk, Kraków, ul. Wrocławska 5 a/5.
105. Lupa Zygmunt, Szopienice, ul. Oświęcimska 9.
106. Buchala Helena, Kraków, ul. Krupnicza 3.
107. De Greve Stefania, Kraków, ul. Dietla 73.

108. Jawornicki Stanisław, Kraków, ul. Długa 48.
109. Matusiak Kazimierz, Kraków, ul. Krowoderska 13.
110. Rybianka Zofia, Kraków, Mały Rynek 7/8.
111. Filarska Kornelia, Kraków, ul. Kochanowskiego 21, II p.
112. Pazdro Helena, Kraków, ul. Topolowa 17/3.
113. Luchterowa Anna, Kraków, ul. Kazimierza Wielkiego 89/8.
114. Watycha Ludwik, Nowy Targ, ul. Waksmundzka 52.
115. Bocheński Stanisław, Nowy Sącz, ul. Kraszewskiego 15 b.
116. Hussakowski Władysław, Kraków, ul. Krowoderska 22/12.
117. Bielska Maria, Skawina, Rynek 95 II p.
118. Knapczyk Antoni, Bieńkówka, p. Budrów, pow. Wadowice.
119. Zwoliński Jan, Sromowce Wyżne, p. Czorsztyn, pow. N. Targ.
120. Golenia Bolesław, Kraków, ul. 3-go Maja 5.
121. Dorozińska Wanda, Kraków, ul. Krowoderska 36/3.
122. Janowski Feliks, Łuczyce, p. Kocmyrzów, pow. Miechów.
123. Radomski Tomasz, Gorlice, ul. Nowa 2.
124. Sypta Franciszek, Bielsk, Skrytka 82.
125. Kern Henryk, Kraków, ul. Józefitów 6/5.
126. Skwara Jadwiga, Kraków, ul. Czysta 19.
127. Bunzel Józef, Kraków, ul. Senatorska 5.
128. Gauze Aleksander, Kraków, ul. Tyniecka 32.
129. Starnawski Adam, Kraków, ul. Kr. Jadwigi 39/3.
130. Kopias Franciszek, Zawoja 2, pow. Wadowice.
131. Lachowski Józef, Żywiec, ul. Kolejowa 7.
132. Kwiecień Jan, Trzebienice, p. Szreniawa, pow. Miechów.
133. Rachmistrukowa Jadwiga, Tenczynek k/Krzeszowic, pow. Chrzanów.
134. Lazar Adam, Kraków, ul. św. Marka 20/9.
135. Kuchanowich Andrzej, Kraków, ul. Mogilska 39/8.
136. Laberschek Maria, Kraków, ul. Staszica 6.
137. Jordan Maria, Kraków, ul. Zamojskiego 31/7.
138. Marcisiewicz Maria, Kraków, Dębniki, ul. Tyniecka 12a, Apteka.
139. Marcisiewicz Władysław, Kraków, Dębniki, ul. Tyniecka 12 a, Apteka.
140. Stach Danuta, Kraków, al. Krasińskiego 5.
141. Kulak Jan, Borzęcin, Czarnowa, pow. Brzesko.
142. Świder Jan, Wola Zabierzowska, pow. Bochnia.
143. Chybiński Eugeniusz, Kraków-Płaszów, ul. Dworzec 5.
144. Banko Zdzisław, Zakopane, ul. Witkiewicza 132.
145. Banke Tadeusz, Kraków, ul. Długa 44/9.
146. Krasińska Elżbieta, Kraków, ul. Starowiślna 50/11.
147. Kosińska Maria, ul. Starowiślna 50/11.
148. Tyszkiewicz Benedykt, Kraków, ul. św. Jana 15.
149. Grzybowska Maria, Kraków, ul. Smoleńsk 23/17.
150. Sopeta Marcin, Zadziele 167, pow. Żywiec.
151. Kozłowski Mieczysław, Kraków-Łagiewniki, ul. Główna, Apteka.
152. Zintel Adam, Kraków, ul. Kraszewskiego 12/8.
153. Podczerwiński Jan, Witów k/Chochołowa, pow. Nowy Targ.

154. Lipski Jan, Kraków, ul. Dietla 76, Apteka.
155. Kruczek Józefa, Borek Fałęcki, ul. Solwaya 492.
156. Maszadro Władysław, Słomniki, Apteka.
157. Gurgalowa Helena, Kipszna, p. Ciężkowice, pow. Tarnów.
158. Smiszkiewicz Włodzimierz, Milówka, pow. Żywiec.
159. Karpowicz Ludmiła, Kraków, ul. Lubicz 46.
160. Bigoszt Henryk, Kraków, Rynek Główny 6.
161. Sporek Janina, Kraków, ul. Świętokrzyska 3.
162. Bem-Skrzypecka Jadwiga, Kraków.
163. Ilnicka Helena, Kraków, ul. Karmelicka 56.
164. Jama Jakub, Mucharz 144, pow. Wadowice.
165. Oświecimski Wincenty, Kraków, ul. Krowoderska 63 b/4.
166. Wnękowa Krystyna, Bochnia, ul. Kościuszki 15.
167. Zuchaj Stanisław, Kraków, ul. Topolowa 30.
168. Humnicki Wincenty, Kraków, ul. św. Gertrudy 21.
169. Łuszczewski Bronisław, Kraków.
170. Roeske Wojciech, Kraków, ul. Długa 63/5.

Oddział Pomorski

171. Plewako Zdzisław, Potulice k/Bydgoszczy.
172. Wirski Adam, Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 103/2.
173. Cybulska Halina, Bydgoszcz, ul. Zyg. Augusta 4/3.
174. Pietrzak Feliks, Bydgoszcz, ul. Nakielska 52.
175. Sworowski Brunon, Grudziądz, ul. Legionów 34.
176. Raczyński Zygmunt, Bydgoszcz, ul. Jagiellońska 87/6.
177. Karpow-Lipski Mikołaj, Chełmża-Konczewice.
178. Baum Antoni, Bydgoszcz, ul. Jastrzębia 28/1.
179. Paliwoda Edmund, Bydgoszcz, ul. Leszczyńskiego 86/1.
180. Rzeźnikiewicz Julia, Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 61/6.
181. Sawczak-Kuźlinicki Jan, Toruń, ul. Mostowa 9.
182. Dembek Tadeusz, Skarszewy, pow. Grudziądz.
183. Bors Feliks, Włocławek, ul. Paderewskiego 1 a.
184. Ambroziak Antoni, Bydgoszcz, ul. Lipowa 4/4.
185. Klabecka Janina, Bydgoszcz, ul. 3-go Września 8/8.
186. Śliwiński Władysław, Bydgoszcz, ul. Śniadeckich 21/4.
187. Wiśniewski Bolesław, Mława, ul. Żwirki 23.
188. Lejko Władysław, Ruda, p. Wyrzysk.
189. Spółdz. Roślin Lecz. i Przem. „Nasze Zioła", Grudziądz, ul. Wybickiego 31.
190. „Społem", Bydgoszcz, al. 1-go Maja 10.

Oddział Rzeszowski

191. Wageman Ema, Rzeszów, Izba Rolnicza, ul. Krasińskiego 6.
192. Cichocki Władysław, Rzeszów, ul. Staszica 4/2.
193. Ilgner Antoni, Rzeszów, ul. Unii Lubelskiej 2.

194. Łyszczek Wojciech, Rzeszów, ul. 3-go Maja 18.
195. Gębala Jan, Żabno, gm. Radomyśl n/Sanem, pow. Tarnobrzeg.
196. Niewczas Adolf, Gorlice, Państw. Liceum i Gimnazjum.
197. Zaklika Walerian, Rzeszów, Izba Rolnicza.
198. Rapała Władysław, Iwla, p. Duble, pow. Krosno.
199. Kussy Włodzimierz, Wizytator Szkol. Rol. Rzeszów.
200. Adamczak Adam, Gać Przeworska 342.
201. Chrom Marian, Rzeszów, ul. Alsa 6.
202. Samborski Antoni, Rzeszów, ul. Dąbrowskiego 1.
203. Pilecki Tadeusz, Połomia, p. Niebylec, pow. Rzeszów.
204. Trybulec Barbara, Szczucin k/Tarnowa.
205. Tarnawski Władysław, Przemyśl, ul. Reymonta 5.

Oddział Poznański

206. Strażewicz Wacław, Poznań, ul. Karwowskiego 22.
207. Szadkowski Jan, Poznań, ul. Matejki 1.
208. Janicka Helena, Poznań, ul. Dąbrowskiego 98.
209. Głowacki Witold, Poznań, ul. Daszyńskiego 61.
210. Denizot, A., Poznań, Plac Kolegiacki.
211. Kwiatek Marian, Poznań, ul. Focha 128.
212. Stryczyński Tomasz, Poznań, ul. Grunwaldzka 17.
213. Wituski, Poznań, ul. Chełmońskiego 1.
214. Bieniaszewski Mieczysław, Murowana Goślina, ul. Gnieźnieńska 17.
215. Jankowski Stanisław, Kórnik.
216. Laskowski Jan, Poznań, ul. Częstochowska 2 a/2.
217. Dobrowolski Jan, Poznań, ul. Asnyka 4.
218. „Społem“, Poznań, ul. Chełmońskiego 1.
219. Przywarska Jadwiga, Poznań, ul. Umińskiego 26.
220. Przywarski Wincenty, Głęboczek, p. Murowana Goślina.
221. Izba Aptekarska, Poznań, ul. Focha 41.
222. F-ma Barcikowski, Poznań, ul. Składowa 18/22.
223. Suchocka Maria, Poznań, ul. Szczanieckiej 5 a.
224. F-ma Bieniaszewski i Przywarski, Głęboczek, pow. Oborniki.
225. Radajewska Jadwiga, Mroczeń 10, pow. Kępno.
226. Arning Ewa, Poznań, ul. Chełmońskiego 6.
227. Wojewódzka Izba Rolnicza, Poznań, ul. Grottgera 4.
228. Samopomoc Chłopska, Murowana Goślina.
229. Galiński Tadeusz, Gniezno, ul. Mieczysława 6.
230. Sobiecki Stanisław, Poznań, ul. Spokojna 10/17.
231. Stęczniewska Irena, Strzelno, Rynek 2.
232. Chorąży Franciszek, Murowana Goślina.
233. Chorąży Katarzyna, Murowana Goślina.
234. Chorąży Elżbieta, Murowana Goślina.
235. Reiser Stanisława, Rybojady, pow. Zielona Góra.
236. Kozłowski Kazimierz, Zielona Góra, ul. Wrocławska 12.

237. Kaszyński Edmund, Bonija Kościelna 37, pow. Wolsztyn.
238. Jóźwiakowa Stanisława, Poznań, ul. Dluga 9.
239. Baranowska Jadwiga, Nowa Wieś, p. Borzykowo.
240. Górska Zofia, Głożyna, pow. Gniezno.
241. Makowska Janina, Poznań, ul. Grodziska 115.
242. Urbaniak Marian, Poznań, ul. Rybaki 27.
243. Roszak Tadeusz, Trzeciel, ul. Krótka 128.
244. Ścigasz Ludwik, Poznań, ul. Półwiejska 33/15.
245. Brett Andrzej, Środa, ul. Wrzesińska 20.
246. Affeldt Roman, Poznań, ul. Focha 72.
247. Spółdzielnia Rolniczo-Handl., Koło.
248. Steinowa Natalia, Poznań, ul. Wielkie Garbary 16.
249. Chojnacka Irena, Poznań, ul. Śniadeckich 17.
250. Manyś Florian, Luboń, pow. Poznań, ul. Kościelna 5.
251. Knie Maksymilian, Poznań, ul. Kościelna 1.
252. Średziński Zbigniew, Kępno Wlkop., Rynek 16, Apteka.
253. Głodek Antoni, Bałamącek, p. Garki, pow. Ostrów W.
254. Reysner Franciszek, Międzychód 17, Stycznia 51.
255. Gąsiorkiewicz Eugeniusz, Lipiny, p. Sompolno k/Koła.

Oddział Śląsko-Dąbrowski

oraz członkowie zamieszkali na terenie woj. wrocławskiego

256. Wojciechowski Józef, Katowice.
257. Olesiński Aleksander, Katowice.
258. Pirowski Jan, Bytom, ul. Kasprowicza 10 II p.
259. Zielińska Maria, Sosnowiec, ul. Sobieskiego 10.
260. Jendrosz Franciszek, Katowice, ul. Zamkowa 20.
261. Burian Antoni, Bielsko, ul. Mickiewicza 32/5.
262. Drożdż Piotr, Wojkowice Komorne, ul. Szopena 31.
263. Suchodolski Bolesław, Katowice, ul. Raciborska 16.
264. Ludera Franciszek, Katowice, ul. Mickiewicza 11.
265. Nowak Jan, Katowice, ul. Kobylińskiego 4.
266. Sobieszek Franciszek, Bytom, ul. św. Kingi 8/3.
267. Kiersnowska Celina, Bytom, ul. Chełmońskiego 15/7.
268. Słota Franciszek, Tarnowskie Góry.
269. Szankiewicz Adam, Katowice, ul. Oblatów 28.
270. Wojciechowska Barbara, Katowice, ul. Dębowa 1.
271. Bobrowski Józef, Klisino k/Racławic Śl., p. Głąbczyce.
272. Juny Marian, Katowice, ul. Wandy 17/4.
273. Prus Henryk, Opole, ul. Pruszkowska 22.
274. Kabatowa Helena, Cieszyn, ul. Bobrecka 21/3.
275. Błażejowski Adam, Jastrzębie Zdrój, Apteka.
276. Niwiński Stanisław, Jelenia Góra, ul. Szkolna 7, Drogeria „Stella".
277. Smolarska Stanisława, Kazimierz Sosnowiecki, pow. Będzin.
278. Szatan M., Będzin, Rynek 29, Apteka.

279. Liszka Emil, Bielsk, ul. Wzgórze 16, Apteka.
280. Galas Bronisław, Bielsk, Rynek 15, Apteka.
281. Chobot Karol, Bielsk, ul. Jagiellońska, Apteka.
282. Jaslar Zbigniew, Bytom, ul. Katowicka 8, Apteka.
283. Bielska Zofia, Bytom, ul. Dworcowa 30, Apteka.
284. Monkielewicz Klemens, Bytom, ul. Wolności 50, Apteka.
285. Kuhl Leonard, Bytom, ul. Poznańska 23, Apteka.
286. Jankowiak Florian, Chorzów, ul. 3-go Maja 1, Apteka.
287. Aichmüller Józef, Chorzów, ul. 3-go Maja 32, Apteka.
288. Wolfinger Henryk, Bytom, ul. Moniuszki 14, Apteka.
289. Walasz Gertruda, Godula, ul. Plac Niepodległości 1, Apteka.
290. Lindner Maria, Chorzów, pow. Oleśno, Śl. Opolski, Apteka.
291. Makiełło Wacław, Katowice, ul. św. Jana 10, Apteka.
292. Palarczyk, Katowice-Bogucice, ul. Markiefki 87, Apteka.
293. Zborowski Mieczysław, Katowice, ul. Mikołowska 19, Apteka.
294. Strada Eugenia, Koźle, Apteka.
295. Dyczkowski Eugeniusz, Lubliniec, ul. Lompy 8, Apteka.
296. Szafrańska Zofia, Janów Śląski, pow. Katowice, Apteka.
297. Żmudzińska Janina, Oleśnie, ul. św. Jana 1, Apteka.
298. Bąbczyńska Wanda, Opole, ul. Odrodzenia 20, Apteka.
299. Milczyński Stefan, Opole, ul. Krakowska 39, Apteka.
300. Rządkowska Julia, Ozimek, pow. Opole.
301. Bolechowska J., Pszczyna, ul. Piastowska 25, Apteka.
302. Ossowski Jan, Raciborz, Apteka.
303. Herde Franciszek, Siemianowice, ul. Bytomska, Apteka.
304. Domański A., Siewierz, Rynek 1, Apteka.
305. Materny Zenon, Sosnowiec, ul. Wawel 10, Apteka.
306. Białas Stefan, Strzelce, Apteka.
307. Doskowski Marian, Świętochłowice, ul. Armii Czerwonej, Apteka.
308. Mariańska, Tarnowskie Góry, ul. Armii Czerwonej, Apteka.
309. Helmska Janina, Tarnowskie Góry, Rynek, Apteka.
310. Mąsior Jan, Tychy, ul. 3-go Maja 52, Apteka, pow. Pszczyna.
311. Rauch Jakub, Zabrze, ul. Wolności 450, Apteka.
312. Wiliński Jan, Zabrze, ul. 3-go Maja 49, Apteka.
313. Lewicki Stanisław, Zabrze, ul. 3-go Maja 45, Apteka.
314. Buczek Eugenia, Zagórze, k/Dąbrowy Górniczej, Apteka.
315. Grochowska Hanna, Ząbkowice, Apteka.
316. Komenda Śląsko-Dąbrowskiej Chor. Harcerek, Katowice, ul. Plebiscytowa 1
317. Okręgowa Izba Aptekarska, Katowice, ul. Słowackiego 24.
318. Wojew. Zw. Samopomocy Chłopskiej, Katowice, ul. Mariacka 17.
319. Woj. Zarząd Z. W. M., Katowice, ul. Ligonia 43.
320. Spółdzielnia Farmac. Przem.-Handl., Katowice, ul. Słowackiego 27.
321. Państw. Gimn. Rolnicze, Klisino, p. Głąbczyce.
322. Batko Karol, Chorzów, ul. Dąbrowskiego 23 a/5.
323. Nowiński Wojciech, Zakrzów-Sukowice.
324. Marcinek Zdzisław, Zakrzów-Sukowice.

325. Konopka Albin, Kadłub, pow. Strzelce, Nadleś.
326. Konopka Jan, Kadłub, pow. Strzelce, Nadleś.
327. Nowak Antoni, Katowice, ul. Warszawska 20.
328. Słota Wincenty, Krzyżowice, pow. Pszczyna.
329. „Samopomoc Chłopska“, Spółdzielnia w Jeleniej Górze.
330. „Społem“ Okręg. Śl. Oddział Roln. Ref. Zielarski, Katowice, ul. Zabrska 10.
331. Wojewódzki Urząd Ziemski, Wydz. Ośw. Roln., Katowice, ul. Dąbrówki 9.
332. Jaworski Jerzy, Stanowice, p. Strzegoń, D/Śl.
333. Wawersich Stefan, Goleszów, pow. Cieszyn.
334. Szczepan Jan, Ustroń, Nadleśnictwo Państwowe.
335. Grochowska Alicja, Ząbkowice, Apteka.
336. Błaszczyk Antoni, Wałbrzych, ul. Czajkowskiego 6/5.

Oddział Warszawski

337. Bukowski Stanisław, Warszawa, ul. Marszałkowska 6.
338. Chmielińska Maria, Anin k/Warszawy, ul. Legionów.
339. Jastrzębski, Płońsk, Pow. Biuro Rolne.
340. Kwapisz Stanisław, Warszawa, ul. Elsterska 10/2.
341. Moździńska Hanna, Warszawa, ul. Szpitalna 5.
342. Forkasiewicz Jadwiga, Warszawa, ul. Krucza 46/8.
343. Hryniewiecki Bolesław, Brwinów, ul. Szopena 5.
344. Möller Felicjan, Warszawa, ul. Szpitalna 5, Apteka.
345. Wysocka-Rumińska Antonina, Warszawa, ul. Lipska 27/14.
346. Dąbrowska Zofia, Warszawa, ul. Polna 44.
347. Iwański August, Warszawa, ul. Mokotowska 61.
348. Jasiński Bronisław, Milanówek, ul. Pasieczna 4.
349. Borkowski Bogusław, Warszawa, ul. Szustra 13/1.
350. Krańczyk Aniela, Kutno, ul. Mickiewicza 3.
351. Bukowiecki Henryk, Warszawa, ul. Grochowska 272.
352. Rajpert Bohdan, Warszawa, ul. Koszykowa 37.
353. Kroszczyński Stanisław, Warszawa, ul. Marszałkowska.
354. Wolski Eugeniusz, Warszawa, ul. Nowogrodzka 122/5.
355. Falkowska Anna, Mory, p. Włochy k/Warszawy.
356. Raniecki Jan Antoni, Ciechanów, ul. Śląska 1.
357. Kisielewski Mieczysław, Sierpc, Pow. Biuro Rolne.
358. Zdunikowski Bazyli, Bukowiec, ul. Słoneczna 2, pow. warszawski.
359. Nowatka Stanisław, Działdowo, Pow. Biuro Rolne.
360. Siwiec Jan, Grodzisk Maz., ul. Kościuszki 12.
361. Szpunar Józef, Warszawa, ul. Grochowska 334.
362. Kaźmierski Henryk, Kościelna Góra, gm. Kozłów Biskupi, p. Sochaczew.
363. Majcher Bolesław, Ulan, p. Łuków.
364. Gaweł Jan, Grójec, ul. Warszawska 7.
365. Ułaszyn Zofia, Warszawa, ul. Śliska 56.
366. Chwiałkowski Henryk, Warszawa, ul. Grójecka 56/58.
367. Kronicz Antoni, Kosów Lacki, Apteka.

368. Gołębiowska Janina, Ostrów Maz., ul. Batorego 2, Apteka.
369. Micko Irena, Nowe-Miasto k/Płońska.
370. Majewski M., Łysc, Apteka, pow. Ostrołęka.
371. Strupczewski Kazimierz, Rożana n/Narwią, Apteka, pow. Maków.
372. Ohme Eugeniusz, Wyrozęby, Apteka, p. Repki, pow. Sokołów Podlaski.
373. Radomski Wacław, Sierpc, St. Rynek 13, Apteka.
374. Majer Jan, Gostynin, pl. Wolności 8, Apteka.
375. Ptaszyński I., Stoczek-Węgrowski, Apteka.
376. Stobińska Zofia, Grodzisk Maz., ul. Sienkiewicza 3, Apteka.
377. Zawadzki Piotr, Serock, Apteka, pow. Pułtuski.
378. Solecka Felicja, Drwalew, pow. Grójec.
379. Ślaska Janina, Pyry, Apteka, gm. Wilanów.
380. Gąsowski Jan, Mińsk Maz., ul. Warszawska 62, Apteka.
381. Kruppe Anna, Chorzele, Apteka.
382. Wiklendt Jan, Lidzbark k/Działdowa, Apteka.
383. Betley St., Płock, ul. P. O. W. 1, Apteka.
384. Szniersztajn Tadeusz, Warszawa-Bielany, ul. Cegłowska 44, Apteka.
385. Kieroński Tomasz, Mława, na Wólce, Apteka.
386. Judejko Henryk, Drobin, Apteka, pow. Płock.
387. Dobrowolska Janina, Warszawa, ul. Wilcza 31/7.

Członkowie zamieszkali w województwach, w których nie ma jeszcze oddziałów P. Z. Z.

Woj. Gdańskie

388. Skonieczna Zofia, Gdańsk, Woj. Izba Roln.
389. Staśkiewicz Leon, Słupsk, Rynek 19, Apteka.
390. F-ma „Solanum“, Tczew, ul. Za Dworcem 3/4.

Woj. Łódzkie

391. Muszyński, Łódź, ul. Śródmiejska 36/6.
392. Turowska-Dobrzyńska, Łódź, ul. Kościuszki 45/1.
393. Czystowski Jan, Łódź, ul. Żeromskiego 15/6 a.
394. Spółdzielnia „Las“, Łódź, ul. Zachodnia 57.

Woj. Lubelskie

395. Rogoziński Andrzej, Puławy, Instytut.
396. Bawankiewicz Wanda, Zaklików, pow. Kraśnik.
397. Kędzierska Maria, Dąbrówka.
398. Bartkiewicz Ludwik, Łysobyki, pow. Łuków.
399. Franke Emil, Tomaszów Lubelski, Apteka.
400. Spółdzielcza Centrala Zakupów Aptekarzy, Lublin, ul. Narutowicza 13.

Dział instrukcyjny

Dr IRENA TUROWSKA

SKOROWIDZ ZIELARSKI
(dokończenie)

9. **Bylica piołun** *Artemisia Absinthium* L.

Rodz.:	Złożone — *Compositae.*
Sur.:	Ziele piolunu — *Herba Absinthii* (F. P.).
Skład.:	garbniki, goryczki jak absyntyna, olejek zawierający azulen, felandren, tujon.
Dział.:	pobudzające organa trawienia, czerwiogubne, drażniące narządy wydzielnicze i rodne.
Zast. leczn.:	w chorobach żołądka i w ogóle przewodu pokarmowego.
Zast. prakt.:	dodatek do wódki absyntu (łatwe zatrucie).
Zbiór:	w lipcu—sierpniu ze stanu dzikiego i uprawy. Ścina się ulistnione, kwitnące wierzchołki, grubsze łodygi odrzuca.
Uwaga:	olejek piołunowy ma własności trujące.

10. **Bylica pospolita** *Artemisia vulgaris* L.

Podobnie jak gatunek poprzedni.

11. **Chaber bławatek** *Centaurea cyanus* L.

Rodz.:	Złożone — *Compositae.*
Sur.:	Kwiat bławatu z koszyczkiem lub bez koszyczka, *Flos Cyani cum Anthodium vel sine Anthodium.*
Skład.:	śluzy, garbniki, barwik glikozydowy cjanina.
Dział.:	przeciwzapalne, powlekające.
Zast. leczn.:	przemywania w stanach zapalnych błon śluzowych, zwłaszcza w zapaleniu spojówki oka.
Zast. prakt.:	składnik tzw. „kadzidła wileńskiego"; do wyrobu wina domowego.
Spos. zbioru:	wyskubywać ledwie rozkwitłe kwiaty z koszyczków, w suchy dzień, na pniu lub po zerwaniu całych koszyczków, suszyć szybko w cienkiej warstwie, każdy zbiór osobno.
Uwaga:	surowiec zblakły — bezwartościowy. Przy suszeniu utrata na wadze 85%.

12. **Dąb szypułkowy** *Quercus robur* L.

Rodz.:	Bukowate — *Fagaceae.*
Sur.:	Kora dębowa — *Cortex Quercus* (F. P.).
Skład.:	garbniki.
Dział.:	ściągające, przeciwpotne, przeciwzapalne, odkażające, wzmacniające.

Zast. leczn.: zewnętrzne i wewnętrzne, kora w biegunkach, krwotokach, oparzelinach, chorobach jamy ustnej, skrofułach.
Zast. prakt.: nasiona upalone jako namiastka kawy.
Spos. zbioru: od marca do kwietnia, zdejmuje się korę tzw. „lustrzaną“ do miazgi z młodych 3—4-letnich pni lub gałązek; nasiona jesienią wyłuskuje się z żołędzi.

13. **Dąb bezszypułkowy** *Quercus sessilis* L.

jak gat. poprzedni.

14. **Dymnica pospolita** *Fumaria officinalis* L.

Rodz.: Makowate — *Papaveraceae.*
Sur.: Ziele dymnicy — *Herba Fumariae.*
Skład.: alkaloidy (podobne do makowych) jak fumaryna.
Dział.: narkotyczne, żółciopędne, moczopędne, rozwalniające.
Zast. leczn.: w chorobach wątroby.
Spos. zbioru: ziele ścinać w czasie kwitnienia.

15. **Dziewanna wielkokwiatowa** *Verbascum thapsiforme* Schrad.

Rodz.: Trędownikowate — *Scrophulariaceae.*
Sur.: Kwiat dziewanny — *Flos Verbasci* (F. P.).
Skład.: śluzy, barwiki antochlory.
Dział.: powlekające, wykrztuśne.
Zast. leczn.: przeciwkaszlowe; w bólu gardła.
Spos. zbioru: ze stanu dzikiego i uprawy: czerwiec—sierpień; wyskubywać korony kwiatów świeżo rozkwitłych, nie gnieść, zaraz suszyć w temp. do 35° C. Przechowywać silnie ugniecione w b. szczelnym opakowaniu.

16. **Dziewanna kutnerowata** *Verbascum phlomoides* L.

jak gat. poprzedni (F. P.).

17. **Dziurawiec pospolity** *Hypericum perforatum* L.

Rodz.: Dziurawcowate — *Hypericaceae.*
Sur.: Ziele dziurawca — *Herba Hyperici.*
Skład.: olejki eteryczne, goryczki, garbniki, glikozyd flawonolowy hyperycyna.
Dział.: pobudzające tkanki, gojące, moczopędne, żółciopędne, ściągające.
Zast. leczn.: wewnętrznie: w chorobach żołądka, jelit, wątroby, nerek; zewnętrznie: na rany, wrzody itp.
Spos. zbioru: ze stanu dzikiego — w piękną pogodę, od czerwca do lipca i dłużej ścinając 1/3 pędu w okresie zakwitania albo też młode pędy przed zakwitnieniem i dodając potem osmykane kwiaty. Zwykle 3 pokosy. Suszyć szybko w cieniu. Łatwo czernieje.
Uwaga: do użytku zewnętrznego stosuje się często kwiaty namoczone w winie lub odwar kwiatów w oliwie lub winie.

18. **Fiołek trójbarwny** (bratek) *Viola tricolor* L.

Rodz.: Fiolkowate — *Violaceae*.
Sur.: Ziele fiołka trójbarwnego (bratka) — *Herba Violae tricoloris* (F. P.).
Skład.: glikozydy zawierające salicylan metylowy, barwiki jak wiolina, saponiny.
Dział.: czyszczące krew, moczopędne.
Zast. leczn.: w chorobach krwi, skóry, złej ogólnej przemiany materii.
Spos. zbioru: czerwiec—lipiec; między zbożem; 3—4 razy można przeprowadzić zbiór, powiązać w pęczki i tak suszyć.

19. **Fiołek wonny** *Viola odorata* L.

Sur.: Kwiat fiołka — *Flos Violae odoratae*.
Ziele fiołka wonnego — *Herba Violae odoratae*.
Korzeń fiołka w. — *Radix Violae odor.*
(ze względów ochrony przyrody niewskazany zbiór).
Skład.: podobnie jak bratek, oraz ciała wonne.
Dział.: wykrztuśne, przeciwgorączkowe, przeciwreumatyczne.
Zast. leczn.: w zaflegmieniu i w zaziębieniach.
Spos. zbioru: ziele w czasie kwitnienia. Suszyć w zwykłej temperaturze rozkładając cienką warstwą.

20. **Glistnik jaskółcze ziele** *Chelidonium majus* L.

Rodz.: Makowate — *Papaveraceae*.
Sur.: Ziele Glistnika — *Herba Chelidonii*.
Korzeń Glistnika — *Radix Chelidonii*.
Skład.: alkaloidy np. chelidonina i chelerytryna, barwik żółty.
Dział.: żółciopędne, narkotyczne, lokalnie drażniące.
Zast. leczn.: w chorobach żołądka, wątroby. Zewnętrznie: do wypalania brodawek.
Spos. zbioru: ziela: w czasie kwitnienia; korzeni: jesienią lub wiosną.
Uwaga: stosować ostrożnie, w większych dawkach działa trująco.

21. **Głóg dwuszyjkowy** *Crataegus oxyacantha* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae*.
Sur.: Kwiat głogu — *Flos Crataegi*.
Owoc głogu — *Fructus Crataegi*.
Skład.: glikozydy flawonolowe, ponadto w kwiatach trójmetyloamina; w owocach witaminy.
Dział.: regulujące krążenie.
Zast. leczn.: w niedomogach serca, zwłaszcza na tle nerwowym lub sklerotycznym.
Spos. zbioru: kwiat zaledwie rozkwitający; owoc dojrzały. Suszyć w podwyższonej temperaturze.

22. **Głóg jednoszyjkowy** *Crateagus monogyna* Jacq.

Jak gat. poprzedni.

23. **Jałowiec pospolity** *Juniperus communis* L.

Rodz.: Cyprysowate — *Cupressaceae.*
Sur.: Szyszkojagoda jałowca — *Fructus Juniperi* (F. P.).
Skład.: cukry, goryczka juniperyna, olejek zawierający terpeny.
Dział.: pobudzające przemianę materii, moczopędne, odkażające.
Zast. leczn.: wewn. i zewnętrzne: w chorobach nerek i pęcherza, (z wyjątkiem świeżych ostrych stanów zapalnych), artretyzm i reumatyzm, choroby skóry, żołądka i kiszek, dróg oddechowych.
Zast. prakt.: przyprawa do marynat i wędzenia.
Spos. zbioru: obierać szyszkojagody pojedynczo lub otrząsać nad rozścielonymi płachtami. Suszyć w cienkiej warstwie, szuflując często; po ususzeniu przebrać, usuwając niedojrzałe, brunatne nibyjagody.

24. **Jarzębina (Jarząb pospolity)** *Sorbus aucuparia* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae.*
Sur.: Owoc jarzębiny — *Fructus Sorbi.*
Liść jarzębiny — *Folium Sorbi.*
Skład.: owoc: witaminy A, C, garbniki, cukry (uwalniające się po fermentacji), alkohol sorbit; w liściach garbniki.
Dział.: przeciwszkorbutowe; najpierw lekko rozwalniające, następnie w związku ze zmianami w owocach — ściągające, moczopędne.
Zast. leczn.: choroby żołądka, awitaminozy.
Zast. prakt.: owoce — jako dodatek do wódek; liście na herbaty domowe.
Spos. zbioru: liście — w lipcu, owoce — od września do października.
Uwaga: sok ze świeżych owoców działa najskuteczniej.

25. **Jasnota biała** *Lamium album* L.

Rodz.: Wargowe — *Labiatae.*
Sur.: Kwiat jasnoty białej — *Flos Lamii.*
Skład.: glikozydy, garbniki, śluzy.
Dział.: ściągające i powlekające.
Zast. leczn.: w chorobach kobiecych.
Spos. zbioru: w maju i czerwcu, wyskubując same białe ledwie rozwinięte korony. Suszyć szybko, unikając zagrzewania, dla utrzymania barwy jasno-kremowej (kolor kości słoniowej). Przechowywać w blaszanym szczelnym naczyniu, silnie ugniatając.
Uwaga: utrata na wadze 90%.

26. **Jemioła pospolita** *Viscum album* L.

Rodz.: Gązewnikowate — *Loranthaceae.*
Sur.: Szczyty pędów jemioły — *Stipites Visci albi.*
Skład.: Wiscyna oraz inne, niedokładnie zbadane.
Dział.: obniżające ciśnienie krwi i przeciwkrwiotoczne(?).

Zast. leczn.: w niedomogach krążenia.
Spos. zbioru: wczesną wiosną i jesienią.

27. **Jeżyna** *Rubus fruticosus* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae*.
Sur.: Liście jeżyny — *Folia Rubi fruticosi*.
Skład.: garbniki, kwasy organiczne.
Dział.: ściągające, pobudzające przemianę materii.
Zast. leczn.: w biegunkach.
Zast. prakt.: liście fermentowane — na herbaty domowe.
Spos. zbioru: młode liście, dojrzałe owoce.
Uwaga: bogate w witaminy (zwłaszcza C) owoce, używane na przetwory.

28. **Kocanka piaskowa** *Helichrysum arenarium* DC.

Rodz.: Złożone — *Compositae*.
Sur.: Koszyczki (kwiaty) kocanki piaskowej — *Anthodium (Flos) Stoechados*.
Skład.: garbniki, goryczki, olejki i inne niezbadane.
Dział.: pobudzające trawienie, żółciopędne, moczopędne.
Zast. leczn.: w chorobach wątroby.
Spos. zbioru: w czasie kwitnienia.

29. **Kopytnik pospolity** *Asarum europaeum* L.

Rodz.: Kokornakowate — *Aristolochiaceae*.
Sur.: Ziele z korzeniem — *Herba Asari cum radice*.
Skład.: olejek zawierający azaron.
Dział.: wykrztuśne, wymiotne, moczopędne.
Zast. leczn.: obecnie nieduże. W niektórych okolicach używany do zepsucia wódki w walce z pijaństwem.
Spos. zbioru: w sierpniu.
Uwaga: używać ostrożnie ze względu na gwałtowne działanie.

30. **Kruszyna pospolita** *Frangula Alnus* Mill.

Rodz.: Szakłakowate — *Rhamnaceae*.
Sur.: Kora Kruszyny — *Cortex Frangulae (= Cortex Rhamni Frangulae)* (F. P.).
Skład.: glikozydy antralowe.
Dział.: rozwalniające w obrębie jelita grubego, żółciopędne.
Zast. leczn.: w zatwardzeniach przewlekłych, w chorobach wątroby, zewnętrznie w chorobach skóry.
Spos. zbioru: marzec do kwietnia, ścinać młode gałązki i okorowywać.

31. **Krwawnik pospolity** *Achillea millefolium* L.

Rodz.: Złożone — *Compositae*.
Sur.: Ziele krwawnika — *Herba Millefolii*.
Skład.: garbniki, goryczka achileina, żywice, olejek zawierający cineol i azulen.

Dział.: pobudzające przemianę materii, lekko ściągające, świeży surowiec — przeciwkrwiotocznie.
Zast. leczn.: w chorobach przewodu pokarmowego, złej przemiany materii i kobiecych.
Zast. prakt.: świeży surowiec jako zielona przyprawa.
Spos. zbioru: od czerwca do sierpnia kwitnące wierzchołki pędów (grubsze łodygi odrzucać), liście przyziemne w każdym czasie.

32. **Lipa drobnolistna** *Tilia cordata* Mill.

Rodz.: Lipowate — *Tiliaceae.*
Sur.: Kwiatostan lipy — *Inflorescentia Tiliae* (F. P.).
Skład.: tiliacyna, tiliadyna, śluzy, garbniki.
Dział.: napotne, przeciwkaszlowe, uspakajające.
Zast. leczn.: zaziębienia, kaszel, cierpienia nerwowe.
Spos. zbioru: w lipcu ścinać sekatorem całe gałązki i obrywać z nich kwiatostany co tylko rozwinięte; dolne kwiaty w kwiatostanie są wówczas rozwarte — górne tylko rozchylone. Suszyć cienką warstwą, aby uzyskać susz o zapachu miodowym. Wymagana barwa kwiatu jasno-słomkowa, podsadki — zielona.
Uwaga: liście lipy są dobrą namiastką herbaty.

33. **Lipa wielkolistna** *Tilia plathyphyllos* Scop.

Jak gat. poprzedni (F. P.).
Uwaga: zbiór tylko z okazów sadzonych.

34. **Łopian większy** *Arctium Lappa* L.

Rodz.: Złożone — *Compositae.*
Sur.: Korzeń łopianu — *Radix Bardanae.*
Skład.: glikozydy, jak arktyna, goryczki, olejki, śluzy.
Dział.: moczopędne, napotne, pobudzające przemianę materii.
Zast. leczn.: zewnętrzne i wewnętrzne w chorobach skóry, zwłaszcza skóry owłosionej; wchodzi w skład mieszanek czyszczących krew.
Spos. zbioru: jesienią i wiosną przez wykopanie korzeni.
Uwaga: inne gatunki łopianu też mogą być zbierane.

35. **Macierzanka piaskowa** *Thymus serpyllum* L.

Rodz.: Wargowe — *Labiatae.*
Sur.: Ziele macierzanki — *Herba Serpylli* (F. P.).
Skład.: olejek zawierający cymol, tymol, karwakrol.
Dział.: wykrztuśne, przeciwskurczowe, odkażające, czerwiogubne.
Zast. leczn.: choroby dróg oddechowych, żołądka i kiszek; kąpiele przeciwreumatyczne i wzmacniające.
Spos. zbioru: od czerwca do sierpnia kwitnące, ulistnione wierzchołki.
Uwaga: ze względu na ochronę rzadkich gatunków zbierać tylko macierzankę piaskową, pomijając inne gatunki.

36. **Mak polny** *Papaver rhoeas* L.

Rodz.:	Makowate — *Papaveraceae*.
Sur.:	Kwiat maku polnego — *Flos Rhoeados*.
Skład.:	alkaloid readyna.
Zast. leczn.:	głównie w postaci syropu przeciwkaszlowego, zwłaszcza dla dzieci.
Spos. zbioru:	w czerwcu—lipcu, w czasie kwitnienia wyskubywać płatki, bardzo szybko suszyć w podwyższonej temp. dla zachowania czerwonej barwy. Przechowywać w szczelnym opakowaniu ugniecione.

37. **Malina właściwa** *Rubus Idaeus* L.

Rodz.:	Różowate — *Rosaceae*.
Sur.:	Owoc maliny — *Fructus Rubi Idaei* (F. P.). Liść maliny — *Folium Rubi Idaei*.
Skład.:	salicylan metylowy, w owocach witaminy A, B, C, w liściach garbniki.
Dział.:	owoców napotne, przeciwgorączkowe; liści ściągające, pobudzające przemianę materii.
Zast. leczn.:	owoców w gorączkowych chorobach, zaziębieniu; liści w reumatyźmie.
Zast. prakt.:	sok owocowy; młode, przefermentowane liście na herbatę domową.
Spos. zbioru:	owocu świeżego z natychmiastową dostawą do aptek lub do suszarni (głównie z dzikich malin), wybierając okazy odchodzące od dna kwiatowego i posiadające właściwą barwę, ale jeszcze twarde. Suszyć w temp. około 50° C. Susz nie może się sklejać ani przypalać.
Uwaga:	Utrata na wadze do 85%.

38. **Mniszek dmuchawiec** *Taraxacum officinale* Web.

Rodz.:	Złożone — *Compositae*.
Sur.:	Korzeń mniszka — *Radix Taraxaci* (F. P.). Ziele mniszka — *Herba Taraxaci*.
Skład.:	goryczka taraxacyna, inulina, sterole i inne.
Dział.:	moczopędne, żółciopędne, ogólnie pobudzające przewód pokarmowy i przemianę materii.
Zast. leczn.:	choroby żołądka, wątroby, nerek, zła przemiana materii, cukrzyca(?).
Zast. prakt.:	liście (bielone) jako sałatka wiosenna, korzeń — na namiastkę cykorii.
Spos. zbioru:	korzeń zbierać jesienią, rozłupać podłużnie; ziele w czasie kwitnienia, liście młodsze w każdym czasie.

39. **Nostrzyk pospolity** *Melilotus officinalis* (L.) Med.

Rodz.:	Motylkowate — *Papilionaceae*.
Sur.:	Ziele nostrzyku — *Herba Meliloti* (F. P.).
Skład.:	aromatyczne: kumaryna, melilotyna.

Dział.: uspakajające nerwy, przeciwbólowe, rozmiękczające, pobudzające kichanie.
Zast. leczn.: choroby nerwowe, wrzody, katary nosa.
Zast. prakt.: przeciw molom.
Spos. zbioru: czerwiec do lipca—kwitnące wierzchołki suszyć szybko w przewiewie i cieniu dla zachowania barwy i aromatu. Przechowywać w szczelnym opakowaniu.
Uwaga: ziele używane jako tabaczki przeciwkatarowe oraz do plastra rozmiękczającego.

40. **Perz** *Agropyrum repens* (L.) P. B. (= *Triticum repens* L.).

Rodz.: Trawy — *Gramineae*.
Sur.: Kłącze perzu — *Rhizoma Graminis*.
Skład.: węglowodan: trytycyna, śluz i inne.
Dział.: lekko przeczyszczające, wykrztuśne, moczopędne.
Zast. leczn.: choroby płucne, kaszel, wyrzuty skórne, zła przemiana materii.
Zast. prakt.: namiastka herbaty, wyrób domowego piwa, dodatek do chleba w okresach głodu.
Spos. zbioru: jesienią i wiosną, podczas bronowania roli. Starannie płókać, suszyć w podw. temp. dla uzyskania suszu barwy jasno-słomkowej; usunąć boczne korzonki przez odsianie.

41. **Płucnica islandzka** *Cetraria islandica* (L.) Ach.

Rodz.: Tarczownicowate — *Parmeliaceae*.
Sur.: Plecha tarczownicy islandzkiej (porost islandzki) — *Lichen islandicus* (F. P.).
Skład.: ciało gorzkie: cetraryna, śluzy.
Dział.: pobudzające apetyt, wzmacniające, przeciwwymiotne.
Zast. leczn.: w wycieńczających chorobach dróg oddechowych, zwłaszcza gruźlicy.
Spos. zbioru: od marca do października; oczyszczając przed suszeniem z dźbeł trawy.

42. **Pięciornik czteropłatkowy** (pięciornik kurzyślad = kurze ziele) *Potentilla erecta* (L.) Hampe (= *Potentilla Tormentilla Nec.*).

Rodz.: Różowate — *Rosaceae*.
Sur.: Kłącze pięciornika — *Rhizoma Tormentillae* (F. P.).
Skład.: garbniki.
Dział.: ściągające, przeciwkrwiotoczne.
Zast. leczn.: biegunki, krwotoki, choroby gardła i jamy ustnej (płókanie).
Spos. zbioru: we wrześniu wykopuje się kłącza 2 lub 3 letnie, rozpoznając je po lekkim zapachu róży (świeże) oraz po zabarwieniu mięsisto-czerwonym lub czerwono-brunatnym na środkowej części przekroju. Suszyć w coraz wyższej temperaturze. Po ususzeniu surowiec cięższy od wody. Boczne korzonki usuwamy przez odsianie.

43. **Pięciornik gęsi** *Potentilla anserina* L.

Rodz.: j. w.
Sur.: Ziele pięciornika — *Herba Anserinae.*
Skład.: garbniki (jak poprzed.).
Zast. leczn.: jak poprzedniego, głównie jednak w nadmiernych krwawieniach u kobiet.
Spos. zbioru: przed lub w czasie kwitnienia.

44. **Podbiał pospolity** *Tussilago farfara* L.

Rodz.: Złożone — *Compositae.*
Sur.: Liść podbiału — *Folium Farfarae* (F. P.).
Skład.: śluzy, garbniki, goryczki, olejek eteryczny.
Dział.: wykształne, lekko ściągające, pobudzające przemianę materii, wzmacniające.
Zast. leczn.: kaszel, choroby płuc, wątroby, przewodu pokarmowego, skrofuły.
Zast. prakt.: sałatka, zieleninka, zupa z młodych liści.
Spos. zbioru: od kwietnia do lata, czystych, młodych, zdrowych liści (bez czarnych plam); suszyć rozkładając pojedynczą warstwą, unikać gniecenia.
Uwaga: liście szczerniałe (na skutek zagrzania w czasie suszenia), odrzucić.

45. **Podróżnik pospolity** *Cichorium Intybus* L.

Rodz.: Złożone — *Compositae.*
Sur.: Korzeń cykorii — *Radix Cichorii.*
Ziele cykorii — *Herba Cichorii.*
Skład.: goryczki, jak laktuceryna, węglowodan inulina i inne.
Dział.: pobudzające trawienie, żółciopędne, czyszczące krew, moczopędne.
Zast. leczn.: choroby żołądka i wątroby, ogólnej przemiany materii.
Zast. prakt.: używamy cykorii do wyrobu przyprawy do kawy, względnie jej namiastki. Ziele można zużytkować na paszę, odmiany ogrodowe dostarczają sałaty.
Spos. zbioru: korzeń kopiemy jesienią.

46. **Pokrzywa dwudomowa** *Urtica dioica* L.

Rodz.: Pokrzywowate — *Urticaceae.*
Sur.: Ziele pokrzywy — *Herba Urticae.*
Skład.: rozpuszczalna krzemionka, w liściach obfity i trwały chlorofil.
Dział.: wzmacniające, zasklepiające ubytki tkanek np. w gruźlicy płuc i chorobach skóry; liście działają krwiotwórczo.
Zast. leczn.: gruźlica, błednica, choroby skóry, włosów (mycie włosów), zła przemiana materii (wiosenne kuracje).
Spos. zbioru: ścinać można sierpem młode pędy, ewent. wykopuje się korzenie wczesną wiosną.

Uwaga: Pokrzywa żegawka — *Urtica urens L.* może tak samo być użyta.

47. **Połonicznik gładki** *Herniaria glabra* L.

Rodz.: Goździkowate — *Caryophyllaceae.*
Sur.: Ziele połonicznika — *Herba Herniariae* (F. P.).
Skład.: saponiny, wonna kumaryna.
Dział.: moczopędne i dezynfekcyjne dróg moczowych, hemolityczne, drażniące przewód pokarmowy, nieco wykrztuśne.
Zast. leczn.: choroby pęcherza i nerek.
Spos. zbioru: kwitnące pędy; suszenie w przewiewie.

48. **Połonicznik szorstki** *Herniaria hirsuta* L.

Jal gat. poprzedni (F. P.).

49. **Poziewnik pstry** *Galeopsis speciosa* L.

Rodz.: Wargowe — *Labiatae.*
Sur.: Ziele poziewnika — *Herba Galeopsidis.*
Skład.: krzemionka rozpuszczalna.
Dział.: moczopędne, pobudzające zabliźnianie ubytków tkanek.
Zast. leczn.: gruźlica płuc, choroby skóry.
Spos. zbioru: kwitnące ziele.

50. **Poziomka pospolita** *Fragaria vesca* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae.*
Sur.: Liść (ziele) poziomki — *Folia (Herba) Fragariae.*
Owoc poziomki — *Fructus Fragariae.*
Skład.: w owocach salicylan metylowy, sole wapna, żelaza, fosforu i witaminy A, B, C. W liściach garbniki.
Dział.: liści moczopędne, ściągające; owoce obniżają ciśnienie krwi(?), zbogacają ustrój w składniki mineralne.
Zast. leczn.: choroby przemiany materii, artretyzm, reumatyzm, osłabienie.
Zast. prakt.: owoców powszechnie znane. Liście fermentowane na herbatę domową.
Spos. zbioru: liści w maju bez ogonków ewent. jesienią z nowych przyrostów: owoce w czerwcu — suszyć w podw. temp.

51. **Przywrotnik pospolity** *Alchemilla vulgaris* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae.*
Sur.: Ziele przywrotnika — *Herba Alchemillae.*
Skład.: garbniki.
Dział.: ściągające, przeciwkrwiotoczne.
Zast. leczn.: choroby kobiece.
Zbiór: w okresie kwitnienia.

52. **Rdest ptasi** *Polygonum aviculare* L.

Rodz.: Rdestowate — *Polygonaceae.*
Sur.: Ziele rdestu ptasiego — *Herba Polygoni avicularis* (F. P.).

Skład.: rozpuszczalna krzemionka, garbniki, glikozydy antrachinonowe.
Dział.: regulujące trawienie i pobudzające wydzielanie.
Zast. leczn.: choroby wątroby, nerek, pęcherza, owrzodzenie żołądka i kiszek, biegunka.
Spos. zbioru: w czerwcu—lipcu ścinać młode, zaledwie zakwitające, ulistnione wierzchołki pędów; suszyć zwyczajnie.
Uwaga: 3—4 pokosów rocznie.

53. **Rdest ostrogorzki** *Polygonum hydropiper* L.

Rodz.: j. w.
Sur.: Ziele rdestu ostrogorzkiego — *Herba Polygoni hydropiperis* (F. P.).
Skład.: glikozydy flawonowe i inne składniki niezbadane.
Dział.: przeciwkrwiotoczne.
Zast. leczn.: choroby kobiece.

54. **Róża dzika** (szypszyna) *Rosa canina* L.

Rodz.: Różowate — *Rosaceae*.
Sur.: Owoc dzikiej róży bez nasion — *Fructus cynosbati sine semine*
Skład.: obficie witaminy A, C.
Dział.: owocu moczopędne.
Zast. leczn.: awitaminozy i choroby nerek.
Zast. prakt.: smaczne herbaty domowe, przetwory owocowe.
Spos. zbioru: owoców szupinkowych zaledwie dojrzałych. Rozkrawuje się je na 2—4 części, wyjmuje niełupki, suszy w temp. podwyższonej.
Uwaga: Niełupki (j. w.) zwane błędnie „nasionami", mają działanie lekko moczopędne. Po upaleniu dają przyjemny w smaku odwar.

55. **Rumianek pospolity** *Matricaria chamomilla* L.

Rodz.: Złożone — *Compositae*.
Sur.: Koszyczek rumianku — *Anthodium Chamomillae* (F. P.).
Skład.: olejki eter. (azulen), garbniki.
Dział.: lekko ściągające, przeciwzapalne, kojące, odkażające.
Zast. leczn.: choroby przewodu pokarmowego, zwłaszcza u dzieci, okłady i przemywania w stanach zapalnych, kąpiele lecznicze.
Zast. prakt.: kosmetyka, zwłaszcza włosów.
Spos. zbioru: zaledwie rozkwitające główki, bez szypułek, suszyć cienką warstwą, przy czym zaleca się ostrożne obchodzenie się z materiałem, celem uniknięcia pokruszenia.

56. **Skrzyp polny** *Equisetum arvense* L.

Rodz.: Skrzypowate — *Equisetaceae*.
Sur.: Ziele skrzypu — *Herba Equiseti* (F. P.).
Skład.: rozpuszczalna krzemionka, saponiny.
Dział.: moczopędne, gojące ubytki tkanek.
Zast. leczn.: w chorobach nerek, skóry, gruźlicy płuc.

Spos. zbioru: w czerwcu, ścinając górną część pędu, szybko suszyć w cieniu i przewiewie, unikając zagrzewania.
Uwaga: Inne gatunki skrzypu mogą być także używane w praktyce domowej.

57. **Ślaz dziki** *Malva silvestris* L.

Rodz.: Ślazowate — *Malvaceae.*
Sur.: Kwiat ślazu dzikiego — *Flos Malvae silvestris* (F. P.).
Liść ślazu dzikiego — *Folium Malvae silvestris* (F. P.).
Skład.: śluzy; w kwiecie barwik malwina.
Dział.: wykształtne, osłaniające, przeciwzapalne.
Zast. leczn.: w chorobach dróg oddechowych, jamy ustnej (płókanki) i biegunkach.
Spos. zbioru: kwiaty świeżo rozkwitające; suszyć szybko cienką warstwą dla zachowania barwy.

58. **Świetlik lekarski** *Euphrasia officinalis* L.

Rodz.: Trędownikowate — *Scrophulariaceae.*
Sur.: Ziele świetlika — *Herba Euphrasiae.*
Skład.: glikozydy, jak rynantyna; związki aromatyczne.
Zast. leczn.: w chorobach oczu, jak katar spojówek i innych.

59. **Tasznik pospolity** *Capsella Bursa pastoris Mnch.*

Rodz.: Krzyżowe — *Cruciferae.*
Sur.: Ziele tasznika — *Herba (Capsellae) Bursae pastoris.*
Skład.: bursyna alkaloid.
Dział.: przeciwkrwiotoczne.
Zast. leczn.: w krwotokach, zwłaszcza macicznych.
Spos. zbioru: ziela, od chwili pojawienia się kwiatów, aż do okresu dojrzewania łuszczynek.
Uwaga: najlepiej działa sok ze świeżego ziela.

60. **Tatarak pospolity** *Acorus Calamus* L.

Rodz.: Obrazkowate — *Araceae.*
Sur.: Kłącze tataraku — *Rhizoma Calami* (F. P.).
Skład.: olejki eteryczne zawierające eugenol, kalameon; goryczka akoryna.
Dział.: dezynfekujące, przeciwskurczowe, pobudzające przewód pokarmowy.
Zast. leczn.: w chorobach żołądka, kiszek, wątroby, nerek, skóry zwłaszcza owłosionej.
Zast. prakt.: w cukiernictwie i likiernictwie.
Spos. zbioru: z końcem lata, gdy stan wody, w której rośnie tatarak, opadnie; okorowane kawałki suszyć w podw. do 35° temp.
Uwaga: cieńsze kawałki kłącza wkładać z powrotem do szlamu. Roślinie grozi wytępienie.

61. **Tawuła błotna** *Spiraea ulmaria L.* (= *Filipendula ulmaria Max.*)

Rodz.:	Różowate — *Rosaceae.*
Sur.:	Ziele tawuły — *Herba Spiraeae.*
Skład.:	kwas salicylowy (porównaj nazwę aspiryny), kumaryna.
Dział.:	przeciwgorączkowe, napotne, przeciwreumatyczne.
Zast. leczn.:	w przeziębieniach, grypie, reumatyźmie i artretyźmie.
Spos. zbioru:	kwitnącego ziela; szybko suszyć w zwykłej lub słabo podw. temp.

62. **Topola czarna** *Populus nigra* L.

Rodz.:	Wierzbowate — *Salicaceae.*
Sur.:	Pączek topoli — *Gemma Populi.*
Skład.:	glikozydy, jak populozyd, barwiki flawonowe, garbniki.
Dział.:	moczopędne, napotne.
Zast. leczn.:	w chorobach nerek, zaziębieniach.
Spos. zbioru:	wiosną pączki, zlepione żywicą.
Uwaga:	maść topolowa używana na porost włosów.

63. **Wrzos pospolity** *Calluna vulgaris* (L.) Salisb.

Rodz.:	Wrzosowate — *Ericaceae.*
Sur.:	Ziele (kwiat) wrzosu — *Herba (Flos) Callunae.*
Skład.:	glikozydy arbutynowe, garbniki.
Dział.:	odkażające drogi moczowe, uspakajające nerwy.
Zast. leczn.:	w chorobach nerek, pęcherza, nerwowej bezsenności.
Zast. prakt.:	herbata domowa (głównie sam kwiat).
Spos. zbioru:	sierpień—wrzesień, wierzchołki pędów.

64. **Żywokost lekarski** *Symphytum officinale* L.

Rodz.:	Szorstkolistne — *Boraginaceae.*
Sur.:	Korzeń żywokostu — *Radix Symphyti.* Ziele żywokostu — *Herba Symphyti.*
Skład.:	śluzy, alantoina, w korzeniu garbniki, w zielu glikoalkaloidy jak konsolidyna.
Dział.:	łagodzące, przeciwbiegunkowe, wykrztuśne, sprzyjające regeneracji tkanek zwłaszcza okostnej.
Zast. leczn.:	w chorobach skóry, przewodu pokarmowego, stłuczeniach, obrażeniach kości, złamaniach kończyn, niegojących się ranach, gruźlicy kości, płuc, charłactwie.
Zast. prakt.:	na paszę dla trzody.
Spos. zbioru:	korzeni—jesienią lub wczesną wiosną: szybko opłókać i pokawałkować, suszyć w podw. temp., chronić przed wilgocią, którą łatwo chłonie; liście świeże lepsze, niż suszone.

Komunikaty

„SPOŁEM"
Związek Gospodarczy Spółdzielni R. P.
Centrala — Wydział Rolniczy

Warszawa, dnia 26 X 1946 r.
ul. Grażyny 13

Kontynuując w roku 1946 skup surowców roślin leczniczych, przemysłowych i przyprawowych w formie już wolnorynkowej, przygotowało „SPOŁEM" przez swoje placówki spółdzielcze w całym kraju dla potrzeb krajowych i dla celów eksportowych ogółem 475.000.— kg surowców.

Szczegółowy wykaz tychże według części roślin i gatunków załączamy.

„SPOŁEM" jest w trakcie przesyłania tego wykazu wszystkim zainteresowanym w Polsce komórkom, dla umożliwienia im poczynienia zakupów wykazanych zasobów, w celu zgromadzenia dostatecznych ilości do czasu nowych zbiorów ziół. Sprzedaż odbywa się bez ograniczeń na indywidualne lub zbiorowe zamówienia, wykonywane w miarę istniejących zapasów.

Zaznaczamy, że „SPOŁEM" wykonywało te zakupy nie mając do dyspozycji orientujących nas w potrzebach krajowych zamówień przed rozpoczęciem kampanii, musiało się więc kierować jedynie swoimi przewidywaniami.

Dla uniknięcia gromadzenia zbędnych ilości niektórych surowców i zwiększenia zakupu surowców bardziej poszukiwanych, zamierza „SPOŁEM" w przyszłym roku zarządzić formę zakupu „na zapas", a dokonywania ich przede wszystkim „na zamówienie". Z tego względu byłoby wskazane kierowanie do nas zamówień na przyszły rok już w obecnym czasie, a najpóźniej do stycznia 1947 r. „SPOŁEM" będzie wdzięczne wszystkim zainteresowanym instytucjom, szczególnie centralnym, jeśli w tej sprawie wydadzą stosowne zarządzenia i nadeślą swoje, jeśli są uwagi.

Przy okazji załączamy jeszcze rozesłany do zainteresowanych odbiorców ziół pierwszy drukowany cennik i ofertę.

Z uwagi na będące w toku pertraktacje z importerami zagranicznymi, byłoby wskazane, aby konkretne zamówienia na potrzeby krajowe, którym oczywiście dajemy pierwszeństwo, wpłynęły jak najrychlej.

Zaznaczamy, że „SPOŁEM" działa w sektorze zielarskim przez 14 placówek wojewódzkich, które w przeważającej ilości doprowadzają swoje urządzenia magazynowe do stanu gwarantującego właściwe przechowanie surowców.

W zespole pracowników kierujących placówkami „SPOŁEM" znajdują się pracownicy przedwojennego Polskiego Komitetu Zielarskiego, duży odsetek fachowych zielarzy Wileńskich i Warszawskich. Sam skup dokonywany jest przeważnie przez placówki spółdzielcze, głównie rolnicze, których personel przez przygotowanie teoretyczne, kursy instrukcyjne i doświadczenia praktyczne doprowadzamy do poziomu wymaganego przy zakupie roślinnych surowców przemysłowych i przyprawowych.

„SPOŁEM"
Związek Gospodarczy Spółdzielni R. P.
Centrala — Wydział Rolniczy

WYKAZ SUROWCÓW ROŚLIN LECZNICZYCH PRZEMYSŁOWYCH I PRZYPRAWOWYCH

znajdujących się w magazynach „SPOŁEM" Związek Gospodarczy Spółdzielni R. P.
Na dzień 1. października 1946 roku.

Kora:

Dębu	3.693	kg
Kruszyny	32.045	„
„ krajana	306	„
Wierzby białej	683	„
Kaliny	9	„

Korzeń:

Wilżyny ciernistej	338	„
Prawoślazu	120	„
Żywokostu	5.147	„
Lubczyka	3.730	„
Omanu	365	„
Mniszka lekarskiego	1.040	„
Łopianu	530	„
Podróżnika	200	„
Berberysu	725	„
Bylicy pospolitej	400	„
Łyszczca wiech.	30	„
Rdestu wężowego	70	„
Pietruszki	60	„
Gwajakowy	970	„
Mydlnicy	140	„

Kłącze:

Pięciornika kurzyśl.	130	„
Tataraku	4.760	„
Perzu	1.165	„
Rzewienia dłoniastego	110	„
Kozłka lek. dzik.	90	„
„ „ z upr.	750	„
Kosaćca	431	„
Paproci	6.278	„

Kwiat:

Lipy	7.910	„
Bzu czarn. przes.	926	„
„ „ w bald.	1.585	„
Bławatka	56	„
Rumianku pospol.	6.040	„
„ rzymsk.	126	„
Dziewanny	700	kg
Krwawnika otarty	4.000	„
Nogietka	8	„
Podbiału	236	„
Ślazu leśnego	62	„
Stokroci trwałej	19	„
Tawuły	5	„
Wrotyczu (główki)	80	„
Koniczyny czerwonej	43	„
Lawendy	40	„
Maku polnego	12	„
Ostróżki polnej	9	„
Piwonii purpur.	3	„
Bazylii	300	„
Malwy czarnej		
Słonecznika	70	„
Głogu	6	„
Krwawnika nieotart.	1.270	„
Rumianku posp. II. gat.	414	„
Mniszka lek.	38	„
Dziewanny II. gat.	120	„

Liść:

Podbiału	15.027	„
Bielunia podw.	72	„
Borówki brusznicy	346	„
Brzozy	9.415	„
Eukaliptusu	180	„
Bobrka trójlist.	3.406	„
Babki wąskol.	613	„
„ szerokol.	260	„
Pokrzyku	70	„
Mięty pieprzowej	6.355	„
Orzecha włoskiego	475	„
Pokrzywy	1.610	„
Piołunu	1.405	„
Maliny	5.640	„
Wilżyny	2.390	„
Lulka czarnego	30	„
Borówki czernicy	120	„
Kocanki piaskowej	5.610	„

Jasnoty białej	43 kg
Koniczyny białej	119 „
Ślazu leśnego	62 „
Mącznicy	11.020 „
Jeżyny	198 „
Mięty wodnej	17 „

Owoc:

Jałowca	14.480 „
Tarnicy	1.800 „
Kminku	56.890 „
Borówki czernicy	22.775 „
Róży dzik., cały	12.760 „
Kopru włoskiego	650 „
Kolendru	10.649 „
Pieprzu tur.	2.200 „
Głogu	4.170 „
Róży dzik. wydrąż.	1.000 „
Berberysu	55 „
Kopru ogrodowego	412.5
Bzu czarnego	8.849 „
Jarzębiny	9.435 „
Maliny	120 „
Borówki bruszn.	10 „
Papryki	150 „
Róży dzik. drąż.	19 „

Ziele:

Bratka polnego	540 „
Krwawnika	9.842 „
Dziurawca	34.180 „
Hyzopu	950 „
Tasznika	1.101 „
Nostrzyka	515 „
Skrzypu polnego	23.000 „
Świetlika	95 „
Tymianku	1.870 „
Rdestu ptasiego	22.122 „
Przywrotnika	70 „
Połonicznika	5.060 „
Macierzanki	2.675 „
Lebiodki	230 „
Majeranku	5.100 „
Piołunu	7.874 „
Wrotyczu	2.020 „
Bagna	86 „
Ruty siewnej	130 kg
Jaskółcze	45 „
Rzepiku	980 „
Pokrzywy	1.008 „
Podróżnika	615 „
Tysięcznika	10 „
Poziomki	330 „
Porzeczki czarnej	23 „
Prawoślazu	35 „
Melissy	10 „
Mięty pieprzowej	7.590 „
Bazylii	6.960 „
Bluszczyku	265 „
Bożego drzewka	48 „
Borówki brusznicy	287 „
Bylicy pospolitej	1.000 „
Drapacza lek.	1.350 „
Estragonu	120 „
Janowca	50 „
Kopytnika	25 „
Lnicy pospol.	45 „
Mniszka lek.	318 „
Nawłoci	29 „
Pięciornika	160 „
Rozchodnika	18 „
Rdestu ostrogorz.	405 „
Poziewnika	4 „
Serdecznika	9 „
Szanty	35 „
Wilżyny ciern.	2 „
Szałwii	58 „
Srebrnika	180 „
Marzanki	8 „
Nasienie gorczycy białej	1.500 „
„ rącznika	5.505 „
Żywica sosnowa	700 „
Pączki sosny	45 „
Nasienie Rącznika niew.	400 „
„ Kozieradki	97 „
Morszczyn morski	50 „
Igliwie sosny	
Zarodniki widłaka	520 „
Szczyty pędów jemioły	4.220 „
Porost islandzki	16.230 „
Czomber	940 „
Szczyty pędów jemioł kr.	1.097 „

Nasienie	Tysiącznika	4 kg	Nasienie	Naparstnicy	2.5
„	Bielunia	16 „	„	Nogietka	1,25
„	Nostrzyka	163 „	„	Lulka	229 kg
„	Melissy	1 „			
„	Gorczycy biał....	458 „		Ogółem: ...	474.009.75 kg

Komunikat Oddziału Śląsko-Dąbrowskiego P. Z. Z. Katowice, Kobylińskiego 4 w sprawie maszyn zielarskich.

Stosownie do żądań niektórych delegatów na ostatnim zjeździe, zgłaszamy gotowość zajęcia się produkcją maszyn zielarskich, jak krajarki i młynki. Podjęlibyśmy się produkcji w skali rzemieślniczej i to maszyn mniejszego typu, dającego się zastosować w aptekach, bo tylko wtedy moglibyśmy liczyć na pewien opłacalny zbyt.

W tym celu prosimy o przesłanie nam wzorców i dokładnych rysunków omawianych maszyn, możliwie jak najprędzej. Przy budowie krajarek i młynków muszą być uwzględnione żądania inspektorów pracy tzn. winny to być maszyny zamknięte, do których by ewentualnie można dostosować ekshaustory dla usuwania pyłu szkodliwego dla otoczenia. Omawiane maszyny winny się nadawać do napędu ręcznego i elektrycznego.

Komunikat w sprawie przydziału węgla.

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych
Departament Ekonomiczny

Nr. E. K. II-5b/289.

Ministerstwo Rolnictwa i R. R. otrzymuje i przydziela węgiel po cenach reglamentowanych tylko na omłoty i orkę, natomiast węgiel opałowy dla biur i urzędów przydzielany jest przez Ministerstwo Aprowizacji i Handlu za pośrednictwem Wydziałów Opałowych przy Zarządach Miejskich wzgl. Wojewódzkich i Powiatowych Urzędach (okólnik Ministerstwa Aprowizacji i Handlu z dn. 26 X 46 Nr. IX-26230, który dysponuje węglem w sposób następujący:

„Z kontyngentu opału (węgiel i koks), nadchodzącego w ramach naszych rozdzielników dla poszczególnych miast tamt. województwa należy w pierwszej kolejności pokrywać bieżące potrzeby opałowe:

I. a) instytucji i zakładów służby zdrowia (wyszczególnienie tych instytucji i zakładów poda Ministerstwo Zdrowia za pośrednictwem swych lekarzy wojewódzkich),

b) Zakładów Opieki Społecznej (wyszczególnienie tych Zakładów poda Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej za pośrednictwem swych Wydziałów Wojewódzkich). Zaznaczamy, że R. T. P. D. (Robotnicze Towarzystwo Przyjaciół Dzieci) winno otrzymać opał w kolejności przeznaczonej dla Zakładów Opieki Społecznej,

c) gmachów szkolnych i

d) placówek P. U. R-u.

II. Pozostały dopiero do dyspozycji opał przeznaczyć do 70% dla osób uprawnionych do korzystania z kart zaopatrzenia kat. I-ej, w pierwszej kolejności dla pracowników nauki, resztę zaś na pokrycie potrzeb opałowych budynków państwowych, samorządowych, społecznych itp.

W związku z powyższymi wytycznymi, zawartymi w punkcie 2)—należy spowodować, by po uwzględnieniu najbardziej koniecznych zapotrzebowań opału na ogrzewanie gmachów, o normach przydziału węgla i koksu z pozostałej ilości opału, przypadającej dla ludności posiadającej karty zaopatrzenia kat. I-ej, informowano drogą ogłoszeń w miejscowej prasie".

W związku z tym Ministerstwo Rolnictwa i R. R. zawiadamia, iż pismem E. K. II-5d/289 z dn. 15 X 46 r. wystąpiło do Ministerstwa Aprowizacji i Handlu o zaopatrywanie w węgiel opałowy biur, urzędów i instytucji, podległych Ministerstwu.

O powyższym należy powiadomić podległe urzędy i instytucje.

O węgiel należy występować począwszy od m-ca listopada r. b. co miesiąc, podając miesięcznie 1/5 zużycia rocznego.

Dyrektor Departamentu:
(—) Wł. Dzięciołowski.

Komunikat Instytutu Badawczego R. L. U. J.

Na stanowisko Dyrektora Instytutu Badawczego Roślin Leczniczych Uniwersytetu Jagiellońskiego powołany został przez Senat Akademicki U. J. prof. dr Marek Gatty-Kostyál prezes Polskiego Związku Zielarskiego; na zastępcę prof. dr Stefan Ziobrowski, wiceprezes P. Z. Z. Sekretariat objęła dr Irena Turowska 2-gi wiceprezes P. Z. Z. Biuro organizacyjne i Sekretariat mieszczą się przy ul. Krupniczej 16 w Krakowie. Godziny przyjęć Sekretariatu od 12—13 we wtorki i czwartki.

Komunikat o wydawnictwach zielarskich.

Ostatnio ukazały się oczekiwane niezmiernie ważne wydawnictwa z zakresu zielarstwa:

Prof. dr J. Muszyńskiego, dziekana Wydz. Farm. U. Ł.: „Uprawa i zbiór roślin leczniczych" oraz „Ziołolecznictwo i leki roślinne", nakładem F-my „Poligrafika" w Łodzi.

Prof. dr J. M. Dobrowolskiego, dyr. Oddz. Farm. U. P.: „Uprawa i zbieranie roślin lekarskich aromatycznych, korzennych", nakładem Księgarni Akademickiej w Poznaniu.

Cenne te książki omówimy w następnym numerze.

Komunikat Instruktoratu Polskiego Związku Zielarskiego w sprawie udzielania przez Biuro Zarządu Głównego Polskiego Związku Zielarskiego (Kraków, pl. Szczepański 8) porad fachowych z zakresu hodowli, uprawy i zbioru z dzikiego stanu.

Dla przyśpieszenia i ułatwienia korespondencji należy nadsyłać wyjaśnienia na następujące pytania:

1) przy zamierzonym zbiorze roślin dziko rosnących podać:
   a) na jakim terenie i gdzie ma odbywać się zbiór,
   b) jakie rośliny lecznicze występują na tych terenach masowo,
   c) jakie kwalifikacje fachowe posiada zbieracz,
   d) czy są zapewnione warunki do suszenia, sortowania, przechowywania i pakowania roślin,
   e) jakie możliwości zbytu posiada zbieracz, względnie czy poszukuje odbiorców;
2) przy zamierzonej uprawie roślin leczniczo-przemysłowych:
   a) miejsce projektowanej plantacji,
   b) ogólny obszar gospodarstwa i jaki obszar ziemi przeznacza plantator pod uprawę,
   c) jaki jest typ gleby i w jakiej kulturze,
   d) jakie są budynki nadające się do wykorzystania na suszarnie i jakiego typu, czem są kryte i jaka powierzchnia, którą można przeznaczyć do suszenia rośliny,
   e) czy na miejscu i w najbliższej okolicy znajduje się suszarnia ogniowa,
   f) jakie kwalifikacje fachowe posiada plantator,
   g) czy na miejscu znajduje się zapewniony robotnik.

U w a g a ! Przy nadsyłaniu do Biura Związku zapytań w sprawie udzielania porad należy podawać wyraźnie napisany adres z zaznaczeniem poczty, oraz nadesłać na odpowiedź znaczek pocztowy, w przeciwnym razie pisma zostaną bez odpowiedzi.

Prenumeratorów Przeglądu Zielarskiego prosimy o uregulowanie zaległej prenumeraty.

CENY OGŁOSZEŃ

1/1 strona	. . . . . .	1000 do 2000 zł
$^{1}/_{2}$ strony	. . . . . .	500 do 1000 ,,
$^{1}/_{4}$,,	. . . . . .	250 do 500 ,,
drobne:		
do 20 wyrazów	. . . .	100 zł
powyżej każdy wyraz	. .	5 ,,
dla poszukujących pracy 50% zniżki		

Do powyższych cen należy dodać 10% podatku od ogłoszeń wprowadzonego przez Zarząd Miejski m. Krakowa

WARUNKI PRENUMERATY

Prenumerata półroczna 100 zł
Dla członków P. Z. Z. 90 zł
Prenumerata kwartalna 50 zł
Dla członków P. Z. Z. 45 zł
Cena pojedyńczego numeru 20 zł
Dla członków P. Z. Z. 15 zł

Wydawca: Polski Związek Zielarski Redaktor odpow. dr I. Turowska
Wydano z zasiłku Ministerstwa Rolnictwa i R. R.

Adres Redakcji i Administracji: Kraków, ul. Krupnicza 16 m. 2
Wpłaty przyjmuje: PKO Konto IV—1364

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Karola Kiecia — M-18609